Ազգ
AZG
armenian daily

Նոյեմբեր 10
1992
Երեքշաբթի

օրաթերթ
Բ տարի, թիւ 126 (217)
գինը 2 ռ.

Երեւան 375010
Հանրապետության 47

դասիչ 69149

հեռ. 581841, ֆաքս 562941, տելեքս 243266 CPIRI SU

Շեւարդնաձե. «Արժանավայել ավարտել պատերազմն Աբխազիայում»

Երկուշաբթի օրն իր ռադիոհիմումի մեջ Վրաստանի խորհրդարանի Նախագահ է. Շեւարդնաձեն հայտարարել է, թե *«այժմ հիմնական խնդիրն Աբխազիայի պատերազմն արժանավայել ավարտելն է»:* Նրա խոսքերով, *«այդ ուղղությամբ արդեն որոշակի քայլեր են արված»:* Սակայն Շեւարդնաձեն չի նշել, թե ինչ քայլեր են ձեռնարկված:

Միեւնույն ժամանակ Վրաստանի զորքերը «Գրադ» կայանքներից հրթիռակոծել են Նովի Աֆոն քաղաքը, որը ծովափնյա գծից 17 կմ է հեռու: Մի քանի արկ ընկել են ժանկապարտեզի բակում, որը չի գործում եւ «Վողողադ» առողջարանի տարածքում: Երկու արկ պայթել են Ռուսաստանի սահմանապահ զորքերի ստորաբաժանման տարածքում: Զոհեր չկան: ■

Լեռնային Ղարաբաղ. ՄիԳ-25-ը դարձյալ ռումբեր է նետում Ստեփանակերտի վրա

Վկայակոչելով ԼՂՀ ինքնապաշտպանության ուժերի շտաբից ստացված տեղեկությունները, «Սնարք» գործակալությունը հայտնում է, թե երեկ մոտավորապես ժամը 11:30-ին ադրբեջանական բանակի ՄիԳ-25 ռազմական ինքնաթիռը ռումբեր է նետել Ղարաբաղի մայրաքաղաքի վրա: Քաղաքում կան զգալի ավերածություններ: Ըստ նախնական տվյալների, խաղաղ բնակչության շրջանում զոհեր չկան: Օդային հարձակմանը մասնակցել են ադրբեջանական բանակի չորս ռազմական ինքնաթիռներ:

Նույն աղբյուրները հայտնում են նաեւ, որ երեկ ադրբեջանական կազմավորումները հերթական անգամ հարձակվել են Մարտունու շրջանի Ճարտար եւ Մաճկալաշեն գյուղերի վրա: Կեսօրին մոտ գյուղերի պաշտպաններին հաջողվել է ետ մղել գրոհը: Մարտում թշնամին կորցրել է երկու T-72 տիպի տանկ եւ մեկ հետեւակի մարտական մեքենա:

Ավելի վաղ, նոյեմբերի լույս 9-ի գիշերը ուժգին հրետակոծության են ենթարկվել Ասկերան շրջկենտրոնը եւ Հադրութի շրջանի Էդիլլու գյուղը: Վիրավորվել է ավելի քան 10 մարդ: Գորիս-Լաչին-Ստեփանակերտ ճանապարհը գործում է անխափան: ■

Արման Կիրակոսյանն ընդունեց Վլադիմիր Ստուպիշինին

Նոյեմբերի 9-ին Հայաստանի արտաքին գործերի նախարարի ...ղակալ Արման Կիրակոսյանն ընդունեց Հայաստանում ...աստանի Դաշնության արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Վլադիմիր Ստուպիշինին, հայտնում է ...րտգործնախարարության լրատվական ծառայությունը:

Պրն. Կիրակոսյանն իր գոհունակությունը հայտնեց, որ վերջապես Հայաստանում սկսեց գործել Ռուսաստանի դեսպանությունը, եւ հաջողություն մաղթեց դեսպանին իր շատ կարեւոր ու դժվար ...ին աշխատանքում:

Քննարկվեցին երկուստեք հետաքրքրություն ներկայացնող մի ...շարք քաղաքական, առեւտրատնտեսական, մշակութային եւ այլ ...հարցեր: Խոսվեց ղարաբաղյան ...հակամարտության կարգավորման ...գործում որպես խաղաղարար միջնորդ հանդես գալու Ռուսաստանի ...նախաձեռնության, ինչպես նաեւ ...միջազգային պայմանագրերի նախագծերի մասին:

Վ. Ստուպիշինը տեղեկացրեց, որ ռուս խորհրդարանականների մի խումբ պատրաստվում է այցելություն կատարել Հայաստան:

Ուզում եմ ասել, որ չնայած ...ոլոր դժվարություններին, ես եկել ...եմ ոչ միայն ձեզ մոտ աշխատելու, այլեւ ձեզ հետ միասին ապրելու ...ամեն ինչ կանեմ, որ մեր երկրների հարաբերություններն առավել ...ջերմ լինեն, ասաց նա:

Ընդունելությանը ներկա էր փոխարտգործնախարար Արման Նավասարդյանը: ■

Էլչիբեյ. «Թուրքիան Ադրբեջանին 250 միլիոն դոլարի երկարաժամկետ վարկ կհատկացնի»

Թուրքիան Ադրբեջանին 250 միլիոն դոլարի երկարաժամկետ վարկ կհատկացնի, երկուշաբթի օրը Բաքվում կայացած մամուլի ասուլիսում հայտարարեց Ադրբեջանի նախագահը: Լրագրողների հետ հանդիպումը նվիրված էր վերջերս Անկարայում կայացած թուրքալեզու վեց երկրների սամիթին: Նախագահի խոսքերով, Թուրքիայի եւ Ադրբեջանի միջեւ ստորագրվել է նաեւ առեւտրական համագործակցության պայմանագիր:

Էլչիբեյը նշեց, որ Թուրքիայի հետ կապերի ամրապնդմանը զուգահեռ, Ադրբեջանի համար նախկինի նման մեծ նշանակություն ունեն Ռուսաստանի հետ տնտեսական եւ գիտատեխնիկական կապերը:

Խոսելով Լեռնային Ղարաբաղի հարցի մասին, նախագահը նշեց, որ Ադրբեջանը առաջվա պես ԵԱՀԽ շրջանակներում հարցի լուծման կողմնակից է: ■

Հյուսիսային Օսիայում իրադրությունը կարգավորվում է

Վլադիկավկազում Ռուսաստանի ժամանակավոր վարչության լրատվական կենտրոնից «ԻՏԱՌ»-ին հայտնել են, որ իրադրությունը շրջանում աստիճանաբար կարգավորվում է: Ռուսական զորքերի, ազգային գվարդիայի եւ օմոնի հսկողության տակ են գտնվում բոլոր բնակավայրերը, որտեղ զինված ընդհարումներ էին տեղի ունենում: Հասունկենտ փոխհրաձգություն է տեղի ունենում զինված փոքրաթիվ խմբերի միջեւ: Վլադիկավկազում հաստատվել է պարետային ժամի խստագույն ռեժիմ: Աշխատանքներ են տարվում Ինգուշիայում արտակարգ դրություն մտցնելու ուղղությամբ, որտեղ ժամանակավոր ղեկավար է նշանակվել գեներալ-մայոր Ռուսլան Աուշեւը: ■

ԱՊՀ աշխատանքային խմբի համակարգող Իվան Կորոչենյան երկուշաբթի օրը Մինսկից ժամանեց Մոսկվա, որտեղ նախապատրաստվում է հանրապետությունների կառավարությունների նոյեմբերի 13-ի հանդիպումը: Կորոչենյան նշեց, որ նոյեմբերի 12-ին Մոսկվայում կկայանա ԱՊՀ երկրների արտգործնախարարությունների հանդիպումը: *«Նախարարները վերջնականապես կհաստատեն խորհրդակցության օրակարգը եւ կպարզեն կողմերի վերաբերմունքը տարբեր հարցերի կապակցությամբ»*, -նշեց նա: ■

Հայաստանի սահմաններում հարաբերական հանգիստ է

Ինչպես հայտնում են Հայաստանի պաշտպանության նախարարությունից, անցած երկու օրերի ընթացքում իրավիճակը հայ-ադրբեջանական սահմանում համեմատաբար հանգիստ է եղել: Հարաբերական անդորրը խախտվել է միայն սահմանամերձ Կրասնոսելսկի, Կապանի, Մեղրու, Արարատի եւ Վայքի շրջաններում, որտեղ Ադրբեջանի տարածքից երբեմն-երբեմն գնդակոծվել են հայկական պաշտպանական դիրքերը: Հայաստանի ռազմական գերատեսչությունից հայտնել են նաեւ, թե ծայրահեղ անհրաժեշտության դեպքում հայկական կողմը ստիպված է եղել դիմել պատասխան գործողությունների: Տուժածների մասին տեղեկություններ չկան:

«Նոյյան տապան» գործակալությունը, առանց նշելու սկզբնաղբյուրը, հայտնում է, թե երեկ առավոտյան Նախիջեւանի տարածքից ականանետներից, գնդացիրներից եւ նռնականետներից գնդակոծվել է Վայքի շրջանի Խնձորուտ գյուղի տարածքը: Տուժածներ չկան:

Ինչպես երեկ երեկոյան տեղեկացանք Տավուշի շրջանի գործկոմից, հայկական սահմանամերձ գյուղերը եւ պաշտպանական դիրքերը գնդակոծվում էին միայն փոքր տրամաչափի զինատեսակներից: Հայկական կողմից տուժածներ չեն եղել, բայց անհայտ կորել է Պառավաքար գյուղի մեկ բնակիչ: Ենթադրվում է, որ նրան առեւանգել են ադրբեջանցիները: ■

Թերթ չտպելը հաց չթխելու պես մի բան է

«Ազգ» օրաթերթը շաբաթ օրը, նոյեմբերի 7-ին, լույս չտեսավ: Անհրաժեշտ է նաեւ հետագա համարների ճակատագիրը: «Պարբերական» հրատարակչությունը, ուր տպագրվում է թերթը եւ որի նկատմամբ ...ատարում ենք պայմանագրային ...մեր բոլոր պարտավորությունները պահովելով նրան նաեւ մեր սեփական թղթով, պատճառաբանում է, թե համապատասխան թիթեղներ չունի, հակառակ որ այդ «թիթեղները» չազդեցին «Հայաստանի Հանրապետություն» եւ «Հայաստան» թերթերի վրա:

Հուսով ենք, թե ընթերցողները ներողամիտ կգտնվեն, միեւնույն ժամանակ տեղեկացնում ենք, որ թերթի հրատարակության ընդհատումները ամսավարկ խմբագրության մեղքով չեն, այլ այն ծանր պայմանների, ուր, ի թիվս այլոց, հայտնվել է նաեւ մամուլը:

Ավելացնենք, որ այդտիպի բովանդակությամբ մի հայտարարություն ուրբաթ օրը հանձնել էինք հեռուստատեսություն՝ հրապարակելու խնդրանքով, վճարելով 800 (ութ հարյուր) ռուբլի, սակայն այն եթեր չտրվեց: «Արտոնյալ» թերթերի անունները նշե՞լն էր պատճառը, թե՞ հեռուստատեսությունն էլ «թիթեղների» պակաս ուներ...

Մինչդեռ կարծում էինք, թե գեթ այս հարցում նրանք համերաշխություն կցուցաբերեին: Չէ՞ որ թերթ ...ելը հաց չթխելու պես մի բան է: ■

Հեյդար Ալիեւը նոր կուսակցության ղեկավար

Նախիջեւանի Գերագույն մեջլիսի նախագահ Հեյդար Ալիեւն ընտրվել է «Եենի Ազերբայջան» («Նոր Ադրբեջան») նոր կուսակցության կազմակերպական կոմիտեի ղեկավար, հաղորդեց Նախիջեւանի «Ռիան» գործակալությունը:

Հ. Ալիեւը հայտարարեց, որ այդ քաղաքական կազմակերպության ստեղծումը պայմանավորված է հանրապետության բարդ հասարակական-քաղաքական իրավիճակով: Կուսակցության հիմնական նպատակներն են գտնել արդեն 5 տարի շարունակվող հայ-ադրբեջանական հակամարտության քաղաքական լուծումը, զարգացնել Ադրբեջանի գիտատեղծագործական հզորությունը, ամուր կապեր հաստատել Ադրբեջանից դուրս բնակվող հայրենակիցների հետ:

Տնտեսության ոլորտում նոր կազմակերպությունը հանդես է գալիս սեփականության բոլոր ձեւերի իրավահավասարության եւ օտարերկրյա ներդրումների լայն ներգրավման օգտին: ■

Շախրայը փոխարինում է Խիժային Ինգուշիայում

Ռուսաստանի նախագահի հասույկ ներկայացուցիչ Իսա Կոստոևը երկուշաբթի օրը լրագրողներին հայտարարեց, որ փոխվարչապետ եւ ազգային քաղաքականության պետկոմի նախագահ Սերգեյ Շախրայը Հյուսիսային Օսիայում կփոխարինի Գեորգի Խիժային: Նա այդ առթիվ վկայակոչեց Ռուսաստանի անվտանգության խորհրդի քարտուղար Յուրի Սկոկովին:

Գ. Խիժան մամուլի ասուլիսում այդ կապակցությամբ հայտնեց, որ իրեն պաշտոնից հեռացնելու այդ փաստարկի գոյությանն ինքն անտեղյակ է: Սակայն Խիժան նշեց, որ Շախրային ազգային հարցերով պետկոմի նախագահ նշանակելով հնարավոր է, որ նրան հայտարարեն նաեւ Հյուսիսային Օսիայի ժամանակավոր կառավարիչ: Միեւնույն ժամանակ Խիժան հայտնեց, որ նոյեմբերի 7-ի տվյալներով կոնֆլիկտի զոհ են դարձել 20[illegible] հոգի: ■

Քլինթոնն իր փոխանցման վարչությունն է ստեղծում

Մինչեւ նոյեմբերի 26-ը, այսինքն ազգային-տոներից Թենքսգիվինգ Դեյը, ընտրյալ նախագահ Բիլ Քլինթոնը կազմած կլինի իր ապագա կառավարության կորիզը, հատկապես ինչ վերաբերում է տնտեսական գծով 3 կարեւորագույն պաշտոններին՝ գանձային պետքարտուղարին, ղեկավարման եւ բյուջետային գրասենյակի պետին, տնտեսական անվտանգության խորհրդի ասենապետին: Այս մասին հայտարարեց նորընտիր նախագահի փոխանցման շրջանի վարչության նախագահ Վեռնոն Ջորդանը, որ ավելացրեց, թե Քլինթոնի նախընտրությունը, ինչպես խոստացել էր ընտրարշավի ժամանակ, կենտրոնանալու է երկրի տնտեսական բնագավառի վրա: Փոխանցման շրջանի վարչության տնօրեն է նշանակված Ուորըն Քրիստոֆըրը, որ նախագահ Քարթըրի օրոք պետքարտուղարի առաջին տեղակալն էր: ■

Հոտած հավկիթներ Գերմանիայի նախագահի վրա

Բեռլինում հակաամբաստական եւ հատկապես նացիստական շարժումների դեմ կազմակերպված հանրահավաքի ժամանակ, ամբիոնի մոտ խոսելու պահին ծախակողմյան արմատականները հոտած հավկիթ ու քարեր շպրտեցին Գերմանիայի Նախագահ Ռայցզակերի վրա: Հակացուցարար ոստիկանությունը այնուհետեւ վահաններով պաշտպանեց նախագահին բոլոր արտավաներից: Ավելի շուտ նույն քախսին էր արժանացել կանցլեր Հելմուտ Քոլը, օտարերկրացիների եւ փախստականների հանդեպ երկրում ծայր առած բռնության ալիքի դեմ կազմակերպված մի երթի ընթացքում: ■

Պաղեստինցիները կարծրացնում են իրենց դիրքը

Պաղեստինի ազատագրության կազմակերպության (ՊԱԿ) խորհուրդը, որ անցնող օրերին Թունիսում գումարում էր իր լիագումար նիստը, անընդունելի նկատեց խորայելյան զերագույն վերահսկողության մասին որեւէ պայման Արեւմտյան ափի եւ Ղազայի շրջանում, որոնց ապագայի համար արաբ-իսրայելական բանակցությունները հաջող ընթացքի մեջ են գտնվում: ■

90-օրյա արտակարգ դրություն Կոլումբիայում

Կոլումբիայի նախագահ Գավիրիան հայտարարեց, թե վերջին օրերին երկրի տարբեր մասերում պայթած ռումբերն ու հրթիռները ստիպում են իրեն 90-օրյա արտակարգ դրություն հաստատել, պայքարելու համար զինյալ ապստամբ խմբերի եւ թմրադեղի առեւտրության եւ վաճառով զբաղվող շրջանակների դեմ: ■

Բ. Ելցին. «Հյուսիսային Օսիայում հանգիստ է»

Երկուշաբթի օրը Լոնդոն մեկնելիս «ԻՏԱՌ»-ի թղթակցին տված հարցազրույցում Բորիս Ելցինը հայտարարել է, թե օս-ինգուշական հակամարտությանը Ռուսաստանի շատ միջամտությունը խառնելու տեղիք կտա նրանց, ովքեր նոր հակամարտություններ սկսելու հակվածություն ունեն: Ելցինի խոսքերով, շաբաթ օրվանից սկսած Հյուսիսային Օսիայում իրավիճակը հանգիստ է: ■

digitised by A.R.A.R.@

Ոսկեվազ. Կալանավորների փոխարեն սեփականաշնորհված կովեր՝ վտիտ կամ սատկած

Ռեպորտաժ գործուղումից

Մեր շտապ գործուղումը Ոսկեվազ երևի թե երբևէ չիրականանար, եթե զուտ լրագրողի հետաքրքրասիրությունից դրդված չստիպեինք ճշտել, թե ովքեր են այն կալանավորները, որ աշխատում են այդ գյուղում կառուցվող մի բարձրաստիճան պաշտոնյայի ամառանոցում։ Տեղ հասնելուն պես զգացինք, որ դարձել ենք ինչ-որ մեկի հերթական բամբասանքի զոհը։ Բայց չհուսահատվելով, փորձեցինք մի փոքր «հետաքննություն վարել»։ Մեր մեքենան շրջապատած ոսկեվազցիները սկզբում չհասկացան, թե ինչ նշանակություն կարող է ունենալ ամառանոցի շինարարությունը, իսկ երբ լսեցին կալանավորների մասին, ընդհանրապես զարմացան։ Նրանց գոյության մասին գյուղում որևէ խոսակցություն չի եղել։ Համենայն դեպս, մեր զրուցակիցները ոչինչ չգիտեին։

Խուլուհամրի զույգի նմանվող մեր երկխոսությունից հետո, ստիպված էինք նաև հայտնել, որ մեզ հետաքրքրողը անասնաբուծական-անասնաբուժական ինստիտուտի ռեկտորի ամառանոցն է և այնտեղ աշխատող մարդիկ։

Գյուղացիներն անմիջապես մեզ ուղեկցեցին դեպի այդ տունը, որի արտաքին տեսքն ավելի շատ մի համեստ գյուղական տան էր նմանվում, քան ամառանոցի։ Տան ներսում տարվող շինարարական աշխատանքների ձայնից հասկացանք, որ տեղում բանվորներ կան։ Բայց մեր դիմացի դարպասները փակ էին, ինչը նորից կասկածի տեղիք տվեց։ Շրջանցեցինք տունը և կրկին անգամ հիասթափվեցինք։ Երկրորդ դուռը բաց էր։

Դետեկտիվ պատմություն հիշեցնող մեր որոնումներն ավարտվեցին նրանով, որ մենք բարձրացանք երրորդ հարկ և զրուցեցինք այնտեղ աշխատող բանվորների հետ։

Պարզվեց, որ նրանք էլ տեղի գյուղացիներ էին ու բնավ գիտեին, որ երկու տարի շարունակ կառուցվող այս տան վրա աշխատել են տարբեր բրիգադներ ու բանվորներ, բայց կալանավորների մասին երբևիցե չի խոսվել։ Նույնը պնդեցին նաև հարակից տների հարևանները։ Ըստ էության, մեզ խաբել էին, տալով իրականության հետ ոչ մի կապ չունեցող լուրեր։ Երևույթն ինքնին վիրավորական էր ոչ միայն մեզ թյուրիմացության մեջ գցելու առումով, այլև այն չարախնդության, որ մինչև օրս պահպանվել է ահավոր սովետականացված մեր հասարակության մեջ։ Այսինքն, երբ որևէ մեկը բարձր պաշտոն է զբաղեցնում, ուրեմն կամ գողանում է պետությունից, կամ էլ շահագործում հասարակ ժողովրդին։ Բայց դա կարելի է ասել նաև բոլոր նրանց համար, ովքեր չզբաղեցնելով պաշտոնական աթոռներ, կարողանում են շքեղ տներ ու ամառանոցներ կառուցել հենց Երևանում կամ նույն Ոսկեվազից մի քանի հարյուր մետր այն կողմ հատկացված հողամասերում։ Կարող ենք հեռու չգնալ, և ասել, որ նույն գյուղում ինչ-որ փոքր ձեռնարկության տնօրեն իր համար շքեղ տուն է կառուցում։ Հետո ի՞նչ։ Հասարակ ժողովուրդն էլ իր հնարավորությունների չափ է կառուցում։ Եվ մեկը, և մյուսը ողջունելի են։ Որովհետև քարի վրա քար է դրվում, անկախ ամեն ինչից, մնայուն արժեք է ստեղծվում, իսկ դա նաև ազգային հարստություն է։ Եվ հետո, ինչքան մարդիկ կարողանան իրենց ապահովել, այնքան պետությունն ավելի շատ հնարավորություն կունենա օգնել չքավոր խավերին։ Այլ բան է, որ այդ արժեքի ստեղծման ճանապարհին յուրաքանչյուր ոք պետք է առաջնորդվի օրենքով։

Մի խոսքով, դուրս գալով տնից ու զրուցելով գյուղացիների հետ, մենք հասկացանք, որ այս գյուղում կան ավելի շատ լուրջ խնդիրներ, որոնց մի մասը կրում է տեղական բնույթ, իսկ մի մասն էլ բնորոշ է ողջ հանրապետությանը։

1300 տնտեսություն ունեցող գյուղը երեք շաբաթ շարունակ ապրում է առանց հացի։ Գյուղացիներից շատերն իրենց երեխաներին ուղարկել են մայրաքաղաք կամ այլ գյուղեր, որտեղ հարազատները հաց կամ ալյուր ունեն։ Շատերն էլ իրենց խնձորը փոխանակել են ցորենի հետ, որպեսզի ձմեռը սովից չմեռնեն։

«Մենք էլի կդիմանանք, բայց փոքր երեխուն ոնց բացատրես, որ հաց չկա», ասում էր ծերունիներից մեկը։

Գյուղում ստեղծված բոլոր տեսակի սոցիալական անարդարությունների, տարբնույթ խոսակցությունների հիմքը սեփականաշնորհումն էր։

Ըստ էության, ոչ ոք դեմ չէր անցկացված սեփականաշնորհմանը և չէր էլ կարող լինել, որովհետև յոթանասուն տարիների ընթացքում, միևնույն է, ոչ մեկը չէր կարող գյուղացու մեջ սպանել ի ծնե նստած սեփականատիրոջը։ Բայց ունենալն ու ցանկանալը մի բան է, ունենալն ու կարողանալը՝ այլ բան։ Ինչպես մշակի կամ ցանի խեղճ գյուղացին, երբ տեխնիկական միջոցներ չունի, երբ չկան պարարտանյութեր։ Դրա համար էլ հուսահատված ասում են, թե ինչու պետք է խաղողի վրա ուժ ու եռանդ, միջոցներ ծախսեն, երբ ստացված բերքն անգամ կատարված ծախսերը չի ծածկում։

Ո՞վ գիտե, թե ինչ է կատարվում Հայաստանի գյուղերում։

Հողատարածքներում, ուր մի ժամանակ հացահատիկային կուլտուրաներ էին աճեցնում, այժմ բանջարեղեն են մշակում, որպեսզի շուկայում թանկ գնով վաճառեն։ Արդյունքում գյուղերն արդեն հասել են այն վիճակին, որ ավանդական լավաշը քչերն են կարողանում թխել։ Հիմա էլ որոշել են մյուս տարի ցորեն ցանել, (Ոսկեվազում երկու տնտեսություն այս տարի ցորենի բերք է հավաքել), դա էլ ենթադրում է, որ կպակասի բանջարեղենը։ Այսինքն, պետության կողմից ոչ մի կարգավորում։

Այդ թեման շոշափեցին իրենք գյուղացիները։ Ինչքան ուզում ես հանձնիր պետությանը, մնացածը պահիր քեզ։ Կարող ես և ոչինչ չհանձնել։ Իսկ չէ՞ որ սեփականաշնորհված տարածքների եկամտից հարկ պետք է գանձվեր։ Ոչ մի հսկողություն։ Իհարկե, սրանք լուրջ թեմաներ են և հանրապետական ոլորտում հնարավոր չէ խոր վերլուծություն կատարել, բայց անձնական շփումներից ստացված այս տպավորությունները հարկ ենք համարում նշել։ Օրինակ, ինչպես չգրենք գյուղի երբեմնի ֆերմայի կամ ընդհանրապես անասնաբուծության մասին։ Ֆերմայի սեփականաշնորհումից հետո այնպես է ստացվել, որ այն կիսվել է երկու եղբայրների միջև։ Նախկին անասնապահները դեռ շարունակում են աշխատել, բայց արդեն ոչ թե պետության, այլ սեփականատերերի համար։

Թվում է, պայմաններն ավելի բարվոք պետք է դառնային, բայց պարզվում է՝ խնդիրներն են շատացել. դեղ չկա հիվանդ անասուններին բուժելու համար, եղած խոտի հետ ոչ մի համակցված անասնակեր չի տրվում, օրը մի հորթ է սատկում։ Նայում ենք կիսաքանդ ֆերմայի շենքերին ու մտածում. ո՞ւր է մեզ տանելու այս անճարակությունը։ Լավ, մի՞թե կարելի էր այն վիճակին հասցնել, որ գյուղում մայրն իր երեխային օգնություն ստացած կաթով կերակրի, որ մի օր էլ այն վերջանա և ինչպես առանց հացի, այնպես էլ առանց կաթի, նրանց ճամփեն քաղաք։ Փաստորեն ոչ թե հողն են տվել գյուղացուն, այլ գյուղացուն հանձնել են հողին։ Եվ այն էլ ոչ թե արդար ձևով, այլ կրկին ուժեղի, հարուստի դիրքերից։ Մարդիկ, որ տասնյակ տարիներ իրենց քրտինքը թափել են բերքատու այգիներում ու դաշտերում, քարքարոտ «դոեր» են ստացել, իսկ «գյուղի լավ տղերքը» տիրացել են բարեբեր հողերին։

Սեփականաշնորհումը կատարվեց հապշտապ, ով ինչպես կարողացավ՝ օգուտ քաղեց։ Իսկ այն գյուղացին, որ միշտ նվիրված է եղել իր հողին, իր վաստակին ու իր հավատին, նորից բոլորից շուտ տուժեց։ Կա՞ արդյոք սեփականաշնորհված գյուղին օգնելու որևէ ծրագիր, որտեղ նշված լինի թե երբեմնի կոլտնտեսականներն ինչպես են իսկական գյուղացի-ֆերմերներ դառնալու, թե՞ մեր պաշտոնյաների, անպատասխանատու վերաբերմունքով կրկին ծանր դրության մեջ ենք թողնելու մեզ կերակրողին։ Ոսկեվազն ընդամենը մի կաթիլ է Հայաստանի գյուղերի մեջ և այն էլ շատ թե քիչ բարեհաջող կաթիլ, իսկ երբ անցնենք սահմանամերձ գյուղերի վիճակին, ապա վերն ասվածը արդեն ավելորդ կթվա...

ԻԴԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ
ՅԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

Ներումից հետո 477 ազատազրկվածներ արդեն տուն են վերադարձել

Հոկտեմբերի 5-ին Հայաստանի նախագահ Լևոն Տեր-Պետրոսյանը Հայաստանի անկախության տարելիցի կապակցությամբ ներման հրամանագիր է ստորագրել։ Հրամանագիրն ուժի մեջ է մտել հրապարակման օրից և այսօր՝ մեկ ամիս անց, արդեն կալանքից ազատվել և տուն են վերադարձել 477 ազատազրկվածներ, 594 դատապարտվածների պատժաժամկետը երկու անգամ կրճատվել է։ Բացի այդ, ներումը տարածվել է հարկադիր աշխատանքի դատապարտված 451 անձանց վրա։ Սակայն թվերը վերջնական չեն։ Ինչպես հաղորդեցին մեզ հանրապետական դատախազությունից, ներումը վերաբերում է մինչև հոկտեմբերի 4-ը կատարված հանցանքներին և գործելու է մինչև 1993 թվականի հունվարի 1-ը։ Թեև գործերի մեծ մասն ամենայն հավանականությամբ արդեն նայվել է, սակայն ընթացքն ավարտված չէ։

Չի բացառվում նաև, որ դեռևս բացահայտվեն հանցանքներ, որոնք կատարվել են մինչև հոկտեմբերի 4-ը և համապատասխանում են ներման պահանջներին։ Հրամանագրի համաձայն, մինչև 3 տարի ժամկետով դատապարտվածները, ազատազրկված հղի կանայք, անչափահասները և մի շարք այլ անձինք ազատվում են կալանքից։

Յուրաքանչյուր շրջանից հաղորդագրություններ են ստացվում ներման տակ ընկնող գործերի մասին, որոնք ընդունվում են դատախազությունում և ընթացք ստանում։ Ներումը շնորհելու գործընթացը կիրառում է նաև Ներքին գործերի նախարարությունը։

Դատախազության քննչական բաժնի պետ Զնդոյանը դրականորեն արտահայտվեց հրամանագրի մասին. *«Քրեական վիճակի սրում չի բերի, քանի որ ընդգրկում է ոչ ծանր հանցանքների շրջանակը։ Իսկ ներման կարիք իրոք կար հենց միայն այն պատճառով, որ ազատազրկվածներն ապահովված չեն աշխատանքով, ուստի ավելորդ բեռ են պետության վրա»*։ Ընդհանրապես վաղուց ժամանակն է բանտերն ազատել ոչ ծանր հանցագործներից, առաջնորդվելով Արևմուտքի դատական համակարգի սկզբունքներով։

Ա. Օ.

Ղարաբաղը դատապարտում է ՀՀ պատգամավորների դիմումը

ԼՂՀ ԳԽ նախագահի խորհրդական Մաքսիմ Միրզոյանը «Սնարք»-ի թղթակցին այդ կապակցությամբ հայտարարեց. *«Կարծում եմ, Հայաստանի և Ադրբեջանի ԳԽ-ներին և նախագահներին ուղղված դիմումն ստորագրող բոլոր պատգամավորները անբարոյականության համար պետք է հրաժարվեն իրենց լիազորություններից»*։

Նրա կարծիքով, այդ դիմումում Ղարաբաղը միանշանակ որպես փրկագին տրվում է Ադրբեջանին, այն դեպքում, երբ ՀՀ պատգամավորական կորպուսը ձևավորվել է ղարաբաղյան շարժման հիմքի վրա։

«Այդօրինակ դիմումի իրավունք ունեն միայն նոր ընտրված պատգամավորները, որոնք ԼՂՀ-ի հարցում այլ քաղաքական դիրքորոշում ունեն», շեշտեց Մաքսիմ Միրզոյանը։

Ընդդիմության ներկայացուցիչները նույնպես խստագույնս քննադատեցին են ՀՀ ԳԽ 56 պատգամավորների ստորագրած դիմումը, որում Հայաստանի և Ադրբեջանի ղեկավարներին բանակցություններ սկսելու կոչ է արվում։

ԱԺՄ-ի անդամ Շավարշ Քոչարյանը թղթակիցներին հայտարարեց, թե դիմումը ստորագրողները փաստորեն Հայաստանը ճանաչում են որպես հակամարտող կողմ, երբ պատերազմն իրականում ընթանում է ԼՂՀ-ի և Ադրբեջանի միջև։ *«Այսպիսով, ԼՂՀ-ն դիտվում է ոչ թե բանակցությունների սուբյեկտ, այլ ընդամենը որպես օբյեկտ»*, նշեց Քոչարյանը։ ■

Հայաստան է ժամանել Ռուսաստանի դեսպանը

Նոյեմբերի 6-ին, օրվա երկրորդ կեսին Երևան ժամանեց Հայաստանում Ռուսաստանի արտակարգ և լիազոր դեսպան Վլադիմիր Ստուպիշինը տիկնոջ հետ։ Այդ մասին «Սնարք»-ի թղթակցին հաղորդեցին Հայաստանի արտգործնախարարության մամուլի կենտրոնում։ «Զվարթնոց» օդանավակայանում Ռուսաստանի դեսպանին դիմավորեցին Հայաստանի արտգործնախարարի տեղակալ Արման Նավասարդյանը, ռուսական «Օդա» միության ներկայացուցիչները։ Այսպիսով, Երևանում սկսեց լիարժեք գործել Ռուսաստանի դեսպանատունը։ Այսօր Վլադիմիր Ստուպիշինը մտադիր է մամուլի ասուլիս կազմակերպել Հայաստանի արտգործնախարարության շենքում։ ■

Իտալական կառավարությունն օգնում է Ղարաբաղին

Ինչպես «Նոյյան տապան» գործակալությանը հայտնեցին ԼՂՀ ԳԽ լրատվական կենտրոնից, ԼՂՀ-ի համար դեղորայք, հոսպիտալային սարքավորումներ և մանկական սնունդ ձեռք բերելու նպատակով իտալական կառավարությունը մտադիր է որոշակի գումար հատկացնել Միջազգային Կարմիր խաչին։ Այդ մասին ԼՂՀ ԳԽ-ին տեղեկացվել է Մոսկվայի իտալական դեսպանատնից։ Մոտ ժամանակներս օգնությունը կուղարկվի ԼՂՀ։ ■

Ուղղաթիռի աղետը պատահական չէր

Ադրբեջանի խորհրդարանի մի շարք պատգամավորների կարծիքով, անցյալ տարի նոյեմբերի 20-ին Լեռնային Ղարաբաղում տեղի ունեցած Ми-8 ռազմական ուղղաթիռի աղետը պատահական չէր։ Ինչպես հայտնի է, ուղղաթիռում էին գտնվում Ադրբեջանի մի շարք բարձրաստիճան պաշտոնյաներ։ Հանրապետության Գերագույն խորհրդի անդամ Դ. Նուրիևն ուղղակիորեն հայտարարեց, որ ողբերգությունը ծրագրվել է Մոսկվայում։ Նրա գործընկեր Թ. Բաղիրովը կասկած հայտնեց երկու ռուսաստանցի գեներալների առեղծվածային անհետացման առիթով, որոնք իբր գտնվում էին ուղղաթիռում։ «Կրասնայա զվեզդա» թերթը նույնիսկ մահախոսական չի հրապարակել։ Ադրբեջանի ազգային ժողովը հանրապետության դատախազությանը հանձնարարել է շարունակել այդ գործի հետաքննությունը և խորհրդարանին տեղեկացնել նրա ընթացքի մասին։ ■

Շուշիում աշխատում են հեռախոսները

Շուշիում նորից սկսել են աշխատել հեռախոսները։ Ինչպես երեկ «Սնարք»-ի թղթակցին հաղորդեցին Լեռնային Ղարաբաղի Նախարարների խորհրդում, դա հնարավոր դարձավ տեղական կապի հանգույցի, ինչպես նաև Շուշիի և Ստեփանակերտի միջև միջքաղաքային կաբելային գծի վերականգնումից հետո։ ■

Ադրբեջանը դիտորդ

Ադրբեջանի արտգործնախարար Թոֆիկ Ղասիմովը այցով մեկնել է Եգիպտոս և Սաուդյան Արաբիա։ Կահիրե մեկնելուց առաջ «ԻՖ»-ին տված հարցազրույցում նախարարը հայտնեց, թե կստորագրվեն Եգիպտոսի և Սաուդյան Արաբիայի հետ Ադրբեջանի ԱԳՆ-ի համագործակցության վերաբերյալ փաստաթղթեր, առևտրատնտեսական համաձայնագրեր։ Կքննարկվի նաև բարեկամության և համագործակցության համաձայնագրի տեքստը, որը կստորագրվի Եգիպտոս և Սաուդյան Արաբիա Էլչիբեյի կատարելիք այցի ընթացքում։ Թոֆիկ Ղասիմովը Եգիպտոսում Արաբական երկրների լիգայի գլխավոր քարտուղար Իսմաթ Աբդուլ-Մաջիդից խնդրեց Արաբական լիգայում Ադրբեջանին շնորհել դիտորդի կարգավիճակ։ Ղասիմովը նախագահ Մուբարաքին հանձնեց Էլչիբեյի նամակը։ ■

digitised by A.R.A.R.@

Աբխազահայ փախստականներ Հայաստանում

Ինչպե՞ս են ապրում, ո՞վ է հոգում նրանց մասին

Բաքվից եւ Լեռնային Ղարաբաղից բռնագաղթվածների ծով հոգսերի մեջ մենք հաճախ մոռանում ենք աբխազահայ փախստականներին: Որտե՞ղ են նրանք, ի՞նչ է արվում նրանց համար. այս հարցերով դիմեցինք ՀՀ կառավարությանն առընթեր կրոնի գործերի պետական խորհրդի նախագահի տեղակալ Սերգեյ Վարդանյանին, որը նաեւ «Համշէն» հայրենակցական միության փոխնախագահն է:

– Այս տարվա ապրիլին Երեւանում ստեղծվեց «Համշէն» հայրենակցական-բարեգործական միությունը, որը միավորում է Աբխազիայից եւ Կրասնոդարի երկրամասից տարբեր տարիներին Հայաստանում բնակություն հաստատած համշենցիներին, որոնք թվով շուրջ 14 հազար են, բայց միությանը անդամագրվել է ընդամենը 105 հոգի: Ասեմ, որ «Համշէն»-ում ընդգրկվելու համար պարտադիր չէ ծագումը. ես, օրինակ, վանեցու թոռնուհի եմ, գլխավորը մեր ժողովրդի տարաբախտ հատվածներից մեկին օգնելու ցանկությունն է:

Քանի որ միությունը դեռեւս գրասենյակ չունի, իսկ իմ աշխատավայրը քաղաքի կենտրոնում է, ուստի հավաքների ու փախստականների այցելությունների համար հարմարավետ վայր է: Ի՞նչ է արվել: Աբխազիայի օգոստոսյան դեպքերից հետո միությունը գործնական առաջարկություններ է ներկայացրել ՀՀ նախագահին, վարչապետին եւ Գերագույն խորհրդին: Աբխազահայերին օգնելու նպատակով կապ ենք հաստատել ԳԽ նախագահության, տարբեր հանձնաժողովների, պատգամավորական խմբերի, Հայաստանի Կարմիր խաչի, լուսավորության նախարարության, հատուկ ծրագրերի տեսչության, Վրաստանի Հելսինկյան խմբի, Վրաստանի եւ Աբխազիայի որոշ պաշտոնյաների հետ: Մեր երկու ներկայացուցիչներ ԳԽ պատգամավորական խմբի հետ մեկնել են Թբիլիսի եւ Աբխազիա՝ մասնակցելու բանակցություններին եւ ծանոթանալու իրավիճակին: Մեր պատվիրակն ենք ուղարկել վերջերս Կրասնոդարում կայացած Ռուսաստանի հայ համայնքների ներկայացուցիչների հավաքին:

Ստեղծել ենք լրահավաք խումբ, որը գրի է առնում փախստականների պատմածները, Աբխազիայից լուրեր ստանում եւ անհրաժեշտության դեպքում կարեւոր փաստերը հաղորդում արտգործնախարարության ԱՊՀ երկրների բաժին, որպեսզի արտգործնախարարության

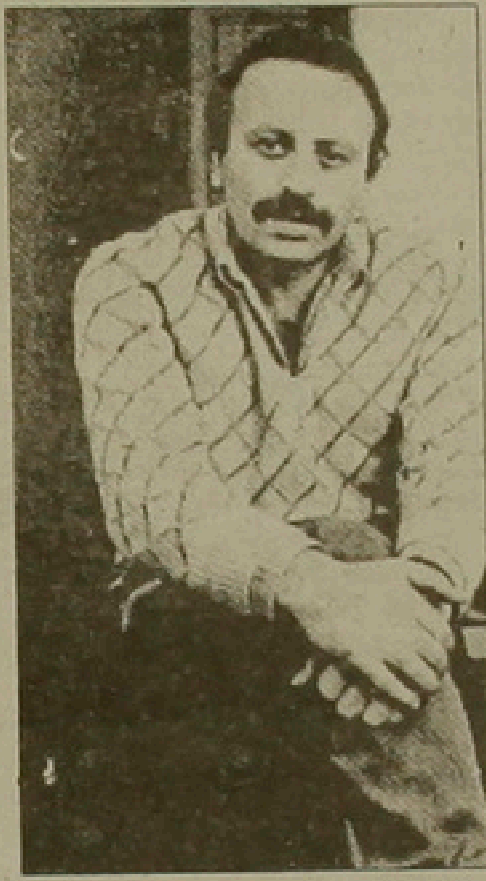

խորհրդականով հնարավոր լինի ինչ-որ կերպ ազդել հակամարտ կողմերի վրա:

Մենք Երեւանում հաշվառել ենք Աբխազիայից 51 փախստական, բայց նրանց թիվը, անկասկած, 200-ից ավելի կլինի: Նրանք հիմնականում հանգրվանել են ազգականների եւ ծանոթների մոտ: Միությունը դիմել է ՀՀ կառավարություն ու ԳԽ բռնագաղթվածների եւ աղետի գոտու հանձնաժողով, որպեսզի աբխազահայ փախստականներին եւս տրվեն մթերքների կտրոններ:

Նրանցից շատերը նյութական կարիքի մեջ են, Հայաստան են եկել օգոստոսյան շոգերին, ամառային հագուստներով, իսկ հիմա ցրտեր են սկսվել, առջեւում ձմեռն է: Մենք մեր սուղ միջոցներով շուրջ 30 փախստականների օգնել ենք նյութապես, ոմանց համար գնել հետդարձի տոմս: Օգտվելով առիթից, ցանկանում եմ մեր երախտագիտությունը հայտնել Հայ Առաքելական եկեղեցու Արարատյան հայրապետական թեմի առաջնորդական փոխանորդ Գարեգին արքեպիսկոպոս Ներսիսյանին, որն օրերս մեր միությանը հինգ հազար ռուբլի հատկացրեց: Փակագծում ասեմ, որ Արարատյան թեմի առաջնորդարանը վերջերս հինգ հարյուր հազար ռուբլի է նվիրել Հայաստանի պաշտպանության հիմնադրամին, այդքան գումար էլ առանձնացրել է զոհված ազատամարտիկների ընտանիքների համար: Չգիտես ինչու, մամուլում այդ մասին չգրվեց, եւ ընդհանրապես կարծում եմ մամուլը քիչ է անդրադառնում Արարատյան թեմի բազմաթիվ հրապարակային նախաձեռնություններին, ազգաշահ գործերին, նախապատվությունը տալով այլոց խոսքերին եւ նորահայտ աստվածաբաններին:

Դառնանք աբխազահայերին. այսօր Հայաստանում ապաստանածների երեխաների մեծագույն մասը ուսումը շարունակում է այստեղ, բայց դժվարին է կացությունը Կրասնոդարի երկրամասում, ուր եւ հորդել է աբխազահայերի հիմնական հոսանքը: Միայն Մեծ Սոչիի հայկական դպրոցները համալրած շուրջ 600 աբխազահայ երեխաներ դասագրքեր չունեն: Առանց դասագրքերի են մնացել նաեւ Կրասնոդարի երկրամասի հայկական դպրոցների սաները, քանզի մինչեւ օրս Հայաստանից գրքեր չեն առաքվել:

Աբխազիայի իրավիճակի մասին. արդեն անցել է պատերազմի առաջին օրերին հայերին համակած շփոթմունքը, հիմա նրանք կարողանում են համախմբվել եւ վանել զինյալ ավազակախմբերին, ինչ համազգեստով էլ որ նրանք հանդես են գալիս: Երբ կանանց ու երեխաների մեծ մասը Աբխազիայից դուրս է բերվել, այդ տղամարդկանցից շատերը մնացել են պահելու իրենց գյուղերն ու տները: Հայկական գյուղերում ուժեղացվել են, ավելի կազմակերպված բնույթ ստացել հայկական զինված պահակախմբերը: Համեմատաբար խաղաղ է լեռնային գյուղերում, ծանր է մայրուղուն կից գյուղերի վիճակը, մանավանդ ռազմական հիմնական թատերաբեմի վերածված հայկական Վերին Էշերա եւ խառը բնակչությամբ Ներքին Էշերա գյուղերում: Զոհվածների թի՞վը: Հնարավորին չափ ճշտում ենք նրանց անունները, բայց շատ գյուղերի հետ կապը խզված է: Զոհված հայերի թիվը կլինի երեք տասնյակ: Թեեւ ահռելի չափերի է հասնում թալանը, հայերի մեքենաների առեւանգումը, բարեբախտաբար հայերը հակամարտող կողմ չեն համարվում: Այժմ կացությունը բարդացել է, քանզի աբխազական վերահսկողության գոտու հայերը զորակոչվում են աբխազական, վրացականը՝ վրացական բանակ:

Աբխազիայի իրավիճակը, Հայաստանում եւ Կրասնոդարի երկրամասում ապաստանած աբխազահայերի խնդիրները քննարկելու համար «Համշէն» հայրենակցական միությունը նոյեմբերի 14-ին, ժ. 12-ին ճարտարագիտության ինստիտուտի դահլիճում նախատեսում է հավաք հրավիրել, որին կարող են մասնակցել բոլոր նրանք, ում հուզում են այս հարցերը: ■

Մի ծռէք ձեր հոգին, տիկին Վերդիեւա

Վերջերս «Ազգ»-ը, Մոսկվայում լույս տեսնող ռուս-ամերիկյան «We/Мы» հանդեսից թարգմանաբար արտատպել էր մի ակնարկ Ադրբեջանի կանանց կոմիտեի նախագահ Զեմֆիրա Վերդիեւայի մասին:

Տիկին Վերդիեւայի մի արտահայտությունը, անկեղծ ասած, խորապես հուզեց ինձ՝ «Զավակին կորցրած հայուհու ցավը չզգացող ադրբեջանուհին կին չէ, այլ՝ էգ գայլ...»: Այս խոսքի համար պատրաստ եմ համբուրել նրա ճակատը: Ես նույն միտքը ուզում եմ փոխադարձել նրան եւ ավելացնել, որ դա գալիս է կնոջ էությունից՝ ինչ ազգի էլ պատկանի նա: 1945 թվականից սկսած ես աշխատում եմ Արտաշատի քաղաքային հիվանդանոցում եւ բազմաթիվ հազարավոր ադրբեջանցի հիվանդներ եմ բուժել ու երբեւէ մտքովս չի անցել, թե ո՛վ է հիվանդը՝ ադրբեջանցի, ասորի, թե հայ: Ուզում եմ ավելացնել նաեւ, որ եղբայրս 1947 թվականին Շուշվա մանկատնից որդեգրեց ազգությամբ ադրբեջանցի մեկ տարեկան մի երեխայի, որին տվեց եւ բարձրագույն կրթության ստեց եւ որը ներկայումս միլիցիայի մայորի կոչումով աշխատում է Լվովում:

Ես լիովին համաձայն եմ նաեւ Վերդիեւայի այն մտքին, որ Ղարաբաղում մղվող պատերազմը ամենաբարբարոսական պատերազմն է եւ «Այն երկու կողմերի կանանց հանդեպ էլ անմարդկային գործողություններով է բնութագրվում»: Այո՛, կանայք թեեւ պատերազմի դաշտում չեն կռվում, բայց նրանք եւ նրանց երեխաները առաջինն են ընկնում հարվածի տակ:

Բայց ահա այս ճշմարիտ մտքերին հաջորդում է մի այլ միտք. «Հայերը մերոնց տվեցին սադիզմի եւ տհաճելիության օրինակներ».... Այստեղ արդեն տիկին Զեմֆիրա Վերդիեւան անզգուշորեն խեղաթյուրում է իրական փաստերը, եւ ոչ մի կերպ չի կարելի համաձայնել նրա հետ:

Ո՞վ կազմակերպեց Սումգայիթի հրեշավոր ոճրագործությունը 1988 թվականի փետրվարին... Ո՞վ կազմակերպեց հայերի զանգվածային կոտորածները Բաքվում, Կիրովաբադում, Խոջալվում... Ինչ-ինչ, բայց սադիզմի եւ տհաճելիության հարցում ո՛չ ոք չի կարող օրինակ հանդիսանալ կամ առավել եւս դաս տալ ադրբեջանցիներին... Սեփական մեղքը, եթե չասենք հանցագործությունը, ուրիշի վզին փաթաթելը դատապարտվում է նաեւ Ղուրանում. հիշեցնենք նրա Դ գլխի Սեդինեական 112-րդ պատգամը. «Եւ որ սխալ կամ մեղք գործելով այն անմեղի վրա է նետում, նա զրպարտության մեղք է գործում»:

Տիկին Զեմֆիրա Վերդիեւան այնուհետեւ գրում է. «Այժմ այդ բանը (այսինքն սադիզմը եւ տհաճելիությունը) մենք ենք անում: Մենք ի վիճակի չենք տղաներին հասկացնել, որ հարկավոր է կանգ առնել. միեւնույն է, մեզ չեն լսի»:

Տեսնո՞ւմ եք, ինչ խեղճ ու անզոր [illegible] է ընդունում տիկինը, երբ խոսքը վերաբերում է այն մարդկանց, որոնց փաղաքշաբար «տղաներ» է անվանում, եւ որոնք օրը ցերեկով գլխատում են հայերին, կտրում նրանց ականջները, աչքերը հանում, նողկալի խոշտանգումների ենթարկում ծերերին, ծերունիներին, անմեղ երեխաներին ու կանանց... Ովքե՞ր են նրանք, այդ «տղաները», եթե ոչ ձեր հարազատ որդիները, եղբայրները, ամուսինները... Ուրիշ ովքե՞ր, եթե ոչ Ադրբեջանի կանայք, դաստիարակները, բոլոր ողջախոհ մարդիկ պետք է բռնեն «տղաների» ձեռքը եւ միաբերան ասեն՝ «Բավական է»...

Ուրիշ ովքե՞ր պետք է վերջ տան այս անպատվաբեր պատերազմին, [illegible]

[illegible]

Հայաստանի պետական շքանշանների եւ մեդալների մասին որոշման նախագծերը պատրաստ են

Յուրաքանչյուր երկրի պետականության բաղադրիչների մեջ է մտնում նաեւ նրա կողմից սահմանված շքանշանների եւ մեդալների առկայությունը:

Ընդհանուր առմամբ, տարբերակման այդ միջոցները կոչված են բավարարելու մարդկանց ազգանպաստ գործունեության գնահատման հոգեւոր պահանջմունքները եւ երիտասարդ սերնդի համար նկատելի դաստիարակչական նշանակություն ունեն:

Դրանց անհրաժեշտությունը նորածին մեր հանրապետության համար, երբ միաժամանակ հարկ է լինում լուծել եւ պետականության խնդիրները, անժխտելի են, իսկ իրականացումը՝ հրատապ:

Ինչպես տեղեկացանք ՀՀ ԳԽ անկախ պետականության հաստատման եւ ազգային քաղաքականության հարցերի հանձնաժողովի անդամ Ալեքսան Հակոբյանից, Հայաստանի Հանրապետության բարձրագույն կոչումների, շքանշանների, մեդալների եւ դրանց կանոնադրությունների մասին որոշումների նախագծերն արդեն պատրաստ են եւ քննարկման համար տրված են ՀՀ ԳԽ մյուս հանձնաժողովներին: Այդ նախագծի համաձայն ՀՀ բարձրագույն պարգեւատրումը «Ազգային հերոս» կոչումն է: [illegible]

[illegible] վում է պարգեւատրում հետեւյալ շքանշաններով՝

1. «Հայկ Նահապետի» կամ «Հայրենիքի» (անունը ճշտվում է)
2. «Մարտական խաչ»՝ ունի 1-ին եւ 2-րդ աստիճան
3. «Մաշտոցի»:

Զինվորական, քաղաքացիական, հասարակական պարտքը կատարելիս մատուցած ծառայությունների համար նախատեսվում են հետեւյալ մեդալները.

1. «Արիության»
2. «Մարտական ծառայության»
3. «Մխիթար Հերացու»
4. «Մովսես Խորենացու»
5. «Անանիա Շիրակացու»:

«Ազգային հերոս» կոչումը շնորհվելու է Հայաստանի Հանրապետությանը մատուցած բացառիկ ծառայությունների՝ երկրի պաշտպանության եւ իրավակարգի ամրապնդման կամ ազգային արժեքների ստեղծման ուղղությամբ կատարած բեղմնավոր աշխատանքի համար:

«Ազգային հերոս» կոչման արժանացածներին հանձնվում է «Հայկ Նահապետի» կամ «Հայրենիքի» շքանշան:

Հավանաբար նախկին ԽՍՀՄ ղեկավարների դառը փորձը օրենսդիրներին ստիպել է նախագծում մտցնել հատուկ կետ, համաձայն որի «Ազգային հերոս» բարձրագույն կոչման կրկնակի շնորհում չի կատարվում:

Պետք է ասել, որ մեդալների անունները հիմնականում հուշում են այն բնագավառների աշխատողներին, որոնց համար դրանք նախատեսված են.

[illegible]

[illegible] րով, շքանշաններով եւ մեդալներով պարգեւատրում է հանրապետության նախագահը: Նախատեսվում են նաեւ հետմահու պարգեւատրումներ:

ՀՀ Գերագույն խորհրդի 5-րդ նստաշրջանի օրակարգում նախատեսված է քննարկել այս հարցը: Հուսանք, որ այն առանց հետաձգվելու անպայման կքննարկվի եւ կհաստատվի: Սակայն դա չի նշանակում խնդրի վերջնական լուծում, քանզի դրանից հետո դեռ պետք է հայտարարվի շքանշանների եւ մեդալների նկարագրությունների եւ նմուշների մրցույթ:

Ռ. Պ.

«Դիվանագիտական բանբեր»ի առաջին համարը լույս կտեսնի Վենետիկում

Հայաստանի Հանրապետության արտգործնախարարությունն այս տարվա կեսերից ձեռնարկել էր «Դիվանագիտական բանբեր» եռամսյա ամսագրի հրատարակությունը: Այդ նպատակով նախկին արտգործնախարար Րաֆֆի Հովհաննիսյանը դեռ ամիսներ առաջ դիմել էր Վենետիկի Մխիթարյան միաբանության աբբահայր Գեւորգ Դպրյանին, ցանկություն հայտնելով, որ Հայաստանում ստեղծված բավականին ծանր վիճակից ելնելով, հնարավորություն տրվի Հայաստանի արտգործնախարարության պարբերականը տպագրել միաբանության տպարանում: Մխիթարյանների [illegible]

[illegible] գույն ձեւավորմամբ:

Ստանալով Մխիթարյան միաբանության աբբահոր դրական պատասխանը, օրերս Սուրբ Ղազար կղզի մեկնեց արտգործնախարարության պատմադիվանագիտական բաժնի վարիչ, «Դիվանագիտական բանբեր»ի գլխավոր խմբագիր Հենրիկ Լիլոյանը: Նախնական պայմանավորվածության համաձայն, մի քանի շաբաթվա ընթացքում կիրականացվի ամսագրի հրատարակությունը: Ամսագիրը լույս կտեսնի 1000 օրինակ տպաքանակով եւ 7.5 տպագրական մամուլ ծավալով: Այն կտարածվի ինչպես հատավաճառով, այնպես էլ բաժանորդագրության ձեւով:

«Դիվանագիտական բանբեր»ի էջերում կտպագրվեն հիմնականում Հայաստանի արտաքին քաղաքական գործունեությանը վերաբերող նյութեր, կլինեն հրապարակումներ [illegible]

[illegible]

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱՑԸ ԲԱՑԱՀԱՅՏՈՒՄ Է, ԹԵ ՈՎ ՈՎ Է

Հայաստանի Գերագույն խորհրդի 1992–1993 թթ. ձմռան նախապատրաստման եւ բնակչությանը պարեն, այդ թվում հաց մատակարարելու մասին հոկտեմբերի 7-ին ընդունած որոշումից անցել է ավելի քան մեկ ամիս, սակայն ոչ հացի մատակարարման եւ ոչ էլ վաճառքի կարգավորման հարցերում էապես ոչինչ չի փոխվել: Ավելին, այն «առավելությունը», որ նախկին ԽՍՀՄ հանրապետությունների համեմատ հացը Հայաստանում ամենաէժանն էր, ի վերջո պարզվեց չար կատակ էր՝ աշխատավարձերի կրկնակի, իսկ հանապազօրյա սննդամթերքի գնի վեց անգամ բարձրացումից հետո բնակչության զգալի մասը չգիտի «լա, թե խնդա»:

Այս ընթացքում օլիմպիական հանգստություն է պահպանում Հայաստանի Հանրապետության նախագահը: Նա անգամ հարկ չհամարեց խորհրդարանում հանդես գալ հանրապետության սոցիալ-տնտեսական իրավիճակը կայունացնելու ուղղությամբ ձեռնարկվող միջոցառումների մասին հաղորդմամբ: Պետության գործադիր իշխանության առաջին դեմքը կամավոր կերպով իրեն մեկուսացրել է նաեւ ժողովրդից եւ այս դժվարին օրերին հրապարակային ելույթ ունենալու ոչ մի ցանկություն չի դրսեւորում: Կարելի է ենթադրել, որ նա կամ ասելու բան չունի, կամ էլ զբաղված է ավելի կարեւոր ռազմավարական գործերով:

Նրա կողմից խորհրդավոր լռության են մատնված պաշտոնատար անձանց մեղքի չափը որոշելու եւ նրանց պատասխանատվության ենթարկելու խորհրդարանի պահանջները: Դրանց մի մասն իր ելույթում նշեց ՀՀ ԳԽ պատգամավոր, ՀՌԱԿ խմբակցության անդամ Վարդան Պետրոսյանը, որին երկրորդելով մենք էլ հարցնենք. ինչո՞ւ հացի մատակարարման խնդրում միայն մեկ, այն դեպքում Ռուսաստանի «Էքսպորտխլեբ» ընկերության հետ է պայմանագիր ստորագրվել, եւ ո՞վ կամ ովքե՞ր են եղել այդ «մենատերերը»: Ինչո՞ւ է բնակչության եկամուտների ինդեքսավորումը բոլորի համար նույն չափով կատարվում, բարձր աշխատավարձ ստացողն ավելի շատ գումարների տեր է դառնում, իսկ ցածր կամ նվազագույն եկամուտներ ստացողները գների բարձրացման հետեւանքով ծայրը ծայրին էլ չեն կարողանում հասցնել: Ինչո՞ւ է կտրոններ դնելու պատրվակով ուշացվում հացի նորմավորված վաճառքի մասին խորհրդարանի որոշումը: Եւ վերջապես ո՞ւր են հոսում յուրաքանչյուր հացի կտորից 100-150 գրամ պակասելու հետեւանքով ամեն օր ավելացող 5–6 միլիոն ռուբլու գումարները:

ՀՀ վարչապետ Խոսրով Հարությունյանը եւս այս հարցի շուրջ իր ելույթներում քանիցս ակնարկած էր նշել, որ պատգամավորների ելույթներում եւ որոշման ներկայացված նախագծերում կառավարությունը բավականին ընդհանրական է քննադատվում, եւ փաստորեն իրենից պատասխան են պահանջում այնպիսի հարցերում, որոնք տեղի են ունեցել իր ղեկավարման ժամանակամիջոցից շատ առաջ...

Գուցե ժամանակն է ընդօրինակելու Միացյալ Նահանգներում հաջողորեն գործող խորհրդարանական լսումների պրակտիկան, որի ընթացքում հետեւողականորեն եւ հրապարակայնորեն վեր կհանվեն պետական նշանակություն ունեցող զանցառությունները: Այս հարցը, մեր կարծիքով, հրատապ է դարձել նաեւ այն պատճառով, որ Գերագույն խորհրդի կողմից կառավարության նկատմամբ որոշակի վերահսկողություն եւ ազդեցություն ապահովող հարցադրումների ինստիտուտը պարզապես իրեն սպառել է եւ բացի ժամավաճառությունից ուրիշ ոչինչ չի տալիս: Զանազան առարկայական պատճառներով,– պատասխանող պաշտոնյան քաղաքում չի լինում կամ անակնկալ հիվանդանում է,– հրապարակ շատ հարցեր այդպես էլ չեն լսվում: Ճիշտ է, ժամանակ առ ժամանակ պատգամավորներին բախտ է վիճակվում նիստերի դահլիճի կենտրոնական խոսափողի մոտ տեսնել կառավարության բարձրաստիճան ներկայացուցիչներին: Սակայն վերջիններս այս երկու տարիներին այնքան են փորձառություն ձեռք բերել, որ կարողանում են ամբողջովին տիրապետել իրադրությանը. նրանք կամ հարցի էությունից շատ հեռու պատասխաններ են տալիս, կամ էլ հմտորեն մանրելով գործն այնպես են տանում, որ նիստերի համար սահմանված ժամանակը վերջանալու հետեւանքով խորհրդարանն այդպես էլ չի հասցնում լիարժեք կողմնորոշվել եւ որոշում ընդունել:

Հացի խնդրի քննարկումները նաեւ պարզորեն ցույց տվեցին, որ կառավարությունն ու խորհրդարանը ավելի շուտ մտածում են իշխանության համակարգում իրենց զբաղեցրած դիրքերից հանդես գալու եւ այն ընդգծված շեշտադրելու, քան հարցերի վերջնական լուծում գտնելու մասին: Սա էլ ի վերջո անդրադառնում է հանրապետության ընդհանուր իրավիճակի եւ ծագած խնդիրների վերջնական եւ արագ հանգուցալուծում գտնելու արդյունավետության վրա:

Առաջինը դրա վրա ուշադրություն հրավիրեց ՀՀ Գերագույն խորհրդի նախագահի տեղակալ Արտաշես Թումանյանը, ընդգծելով, որ խորհրդարանի կողմից հաճախ որոշումները հապճեպ են ընդունվում եւ ավելի շատ զգացմունքների եւ ոչ թե իրադարձության ճիշտ գնահատման հետեւանք են: Արդյունքում դրանք որքան էլ ցանկալի, բայց ի սկզբանե անիրագործելի եւ իրականությունից հեռու պահանջներ են պարունակում:

Այդպես եղավ նաեւ ՀՀ ԳԽ հոկտեմբերի 7-ի հացի նորմավորված վաճառք մտցնելու մասին որոշման հետ, երբ դրա իրականացման համար կառավարությանը երկու շաբաթ ժամկետ էր տրվում: Ինչպես պարզվեց հետագայում, դա այնքան էլ հեշտ խնդիր չէր եւ նախապատրաստական մեծ աշխատանք էր պահանջվում:

Որպեսզի նման իրավիճակներ չստեղծվեն, պարոն Թումանյանն առաջարկեց ստեղծել Գերագույն խորհրդի ժամանակավոր հանձնաժողով, որն էլ կառավարության հետ աշխատելով խորհրդարանին կներկայացնի փոխհամաձայնեցված որոշման նախագիծ:

Վարչապետ Խոսրով Հարությունյանն իր հերթին պաշտպանեց նման մոտեցումը:

Թվում էր, թե հարցադրումը տրամաբանական է եւ առավել գործնական, հետեւաբար պետք է արժանանար միահամուռ հավանության: Բայց ուր էր թե: Շատ պատգամավորների մոտ գլուխ բարձրացրին միայն պահանջողի դերում հանդես եկողի դիրքերը պահպանելու պաշտպանողական զգացմունքները. աշխատել կառավարության հետ նույն որոշման վրա նշանակում է համապատասխանաբար կիսել նաեւ դրա կատարման պատասխանատվությունը եւ խանգել իշխանություններին հակակշիռ լինելու սկզբունքային պահանջը:

Անշուշտ սա եւս ուշադրության արժանի դիրքորոշում է, սակայն երբ խնդիրը վերաբերում է այնպիսի կենսական հարցերի, ինչպիսին հացի մատակարարումն ու ձմռան նախապատրաստումն են, պետք է անտեսվեն ցանկացած պայմանականությունները:

Հօգուտ խորհրդարանի պետք է ասել, որ բազմաթիվ քննարկումներից հետո այնուամենայնիվ հաղթանակեց համագործակցության ոգին, եւ հանձնաժողովը ստեղծվեց:

Նրա ներկայացրած որոշման նախագիծն էլ Գերագույն խորհուրդն ընդունեց որպես հիմք, սակայն որոշ պատգամավորների ջանքերով նիստերի դահլիճում ստեղծված նյարդային իրավիճակը եւ ոչ աշխատանքային մթնոլորտը թույլ չտվեցին վերջնական տարբերակը հաստատել՝ ԳԽ նախագահի առաջին տեղակալ Արա Սահակյանն ընդհատեց աշխատանքը:

Այնուամենայնիվ, ինչպիսին է կառավարության եւ խորհրդարանի համատեղ ջանքերով ստեղծված փաստաթուղթը, որը նրա ստեղծողների կարծիքով պետք է առավել գործնական լինի եւ էապես նպաստի հացի ձգձգվող ճգնաժամից դուրս գալու խնդրի լուծմանը:

Դեռեւս օրինական ուժ չստացած որոշման կետերից մեկը հանրապետության նախագահին եւս մեկ անգամ առաջարկում է անդրադառնալ համապատասխան պաշտոնատար անձանց պատասխանատվության ենթարկելու խնդրին: Կառավարությունից պահանջվում է երկու ամսվա ընթացքում ներկայացնել հացամթերքով եւ պարենային հացով ապահովման համալիր ծրագիր, իսկ մեկամսյա ժամկետում Եվրոպայի տնտեսական համագործակցության խորհրդից ստացված վարկի մարման ճշգրտված մեխանիզմ եւ առաջարկություններ՝ բնակչության սոցիալապես թույլ պաշտպանված խավերին լրացուցիչ հատուցում ապահովելու վերաբերյալ:

Ի գիտություն է ընդունվում ՀՀ կառավարության հայտարարությունը, որ մինչեւ 1992 թ. նոյեմբերի 15-ը կապահովվի անցումը բնակչությանը հացի նորմավորված վաճառքի համակարգին:

Հացի «գործն» իր դժվարություններով հանդերձ Հայաստանի քաղաքական կյանքում հետաքրքիր երեւույթների տեղիք է տալիս եւ օգնում է պարզելու, թե ով ով է:

ՀՈՎՍԵՓ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Այլընտրանքը կենսաէներգետիկան է

կենդանական աղբը ոչ միայն պարարտանյութ է, այլեւ գյուղացու վառելիքային կարիքները բավարարող կենսագազի աղբյուր

Այլընտրանքային էներգետիկայի մեջ կարեւոր տեղ է գրավում կենսաէներգետիկան, որի զարգացման համար մեծ ֆինանսական ներդրումներ, շատ պաշարներ եւ բարդ տեխնոլոգիա չի պահանջվում: Այն արդյունավետ է, քիչ աշխատատար եւ մատչելի անգամ ոչ հզոր արտադրատնտեսական պոտենցիալ ունեցող երկրների համար: Կենսաէներգետիկան վառելիքի ոչ ավանդական աղբյուրներից ամենամատչելին ու էժանն է եւ արագ ծախսածածկումով շրջափակի օգուտներ կբերի, թեթեւացնելով էներգետիկ ճգնաժամը:

Գիտության հեռանկարային զարգացման վարչությունում կենսաէներգետիկայի հետ մեծ հույսեր են կապում, եւ ի տարբերություն այլընտրանքային էներգետիկայի մյուս ճյուղերի, այն մոտ ապագայում իրականանալի ու խոստումնալից համարում: Այդ ուղղությամբ վարչությունը որոշակի ծրագրեր ունի, որոնցից ամենաիրականը թափոններից կենսագազի ստացումն է (համապատասխան տեխնոլոգիան մշակված է, հաշվարկները արված, սարքը պատրաստ է արտադրության):

Անասնապահության, բուսաբուծության, արդյունաբերության թափոններից կենսագազի ստացումը եկամտաբեր եւ համեմատաբար դյուրին ընթացք է: Խոշոր եղջերավոր անասունների, խոզերի, այծերի, թռչունների, անգամ մարդու (Չինաստանում սա կիրառվում է) աղբից բիոքիմիական միջոցներով ստացվում է մեթան ու ածխաթթու գազ, որոնց խառնուրդն էլ 65 տոկոս եւ 35 տոկոս հարաբերությամբ կենսագազն է: Որպես կենսազանգված կարող են ծառայել անգամ ճզմված խաղողի տակույթը, գարեջրի արտադրության, պահածոյի գործարանների թափոնները եւ այլն:

Այս ասպարեզում կարելի է հասնել մեծ արդյունքների, երբ անգամ որպես կենսազանգված օգտագործվի միայն կենդանական աղբը, որի պաշարները Հայաստանում տարեկան չոր վիճակում մեկ մլն տոննա են կազմում, իսկ մեկ տոննայից ստացվում է 600 խմ կենսագազ՝ այրման 5500 կջ ջերմությամբ: Բացի դրանից, աղբի ոչ օրգանական մասը (ազոտ, ֆոսֆոր, կալցիում) մշակումից հետո էկոլոգիապես մաքուր, աննիտրատ պարարտանյութ է դառնում: Մշակված զանգվածը կորցնում է տհաճ հոտը, վերանում են մոլախոտերի սերմերը: Այն մշակված վիճակում շատ ավելի արդյունավետ է, քանի որ չմշակված աղբը չորանալով կորցնում է իր ազոտային պարունակության մոտ 60 տոկոսը: Երկու կովի աղբով տարեկան կպարարտացվի 1 հա հողատարածք: Իսկ հինգ կով ունեցող տնտեսությունները համապատասխան սարք ձեռք բերելու դեպքում կբավարարեն իրենց տնտեսության բոլոր վառելիքային կարիքները: Մեկ կովի արտաթորանքը կարող է փոխարինվել 12 խոզի եւ 160 հավի արտաթորանքով: Հաշվարկված է, որ 5 կով ունեցող տնտեսությունը սարքը տեղադրելով տարեկան չի գնի 30 հզ ռուբլու գազ, իսկ պարարտանյութից կստանա 40 հզ ռուբլու հավելյալ եկամուտ: Սարքը յուրացված է եւ պատրաստ արտադրության «Ագրոքիմէներգիա» գիտարտադրական ձեռնարկության կողմից:

Սարքի շահագործումը հեշտ է եւ առանձնահատուկ սպասարկում չի պահանջում: Նախնական արժեքը 100 հազար ռուբլի է, որը կփոխհատուցվի 1,5 տարում: Իսկ եթե ֆերման ավելի տարողունակ սարք ձեռք բերի, այն եկամուտ կբերի արդեն կես տարում:

Սարքի արտադրությունը եւս բախվել է դժվարությունների հետ: Արտադրողը չի տեսնում սարքի սպառման երաշխիքները, ուստի հապաղում է: Մեր այժմյան շուկան գործում է տարերայնորեն, չկան առաջարկի ու պահանջարկի տարրական հաշվարկներ: Գուցե 100 հազար արժեցող սարքը պահանջարկ չվայելի մեր դեռեւս չհարստացած զգույշ գյուղացու մոտ, որն առայժմ նախընտրում է պարզունակ եղանակներով տնտեսավարել, գուցե ընդհակառակը՝ սարքը որոշ սպառողների համար փրկություն դառնա եւ միաժամանակ խթանի անասնապահությունը (միայն հինգ կով ունենալու դեպքում կբավարարվեն տնտեսության վառելիքային բոլոր կարիքները):

«Ագրոքիմէներգիա» ձեռնարկությունը պատրաստ է տարեկան բավական թվով արտադրել: Իսկ հանրապետությունում անասունների սեփականաշնորհումից հետո 100 հազար գյուղացիական տնտեսություն 5-ական կով ունեն:

Ահա մեր կաթվածահար տնտեսությունը մի փոքր տեղաշարժելու իրական մեխանիզմ, խոսքը գործի վերածելու հրաշալի հնարավորություն, որն առայժմ չի օգտագործվում: Հնուց եկող արգելակները դեռեւս գործում են, արագ եւ դյուրին արդյունք խոստացող ծրագրերը այսուհետ եւս փոշոտման դատապարտելով մերօրյա բյուրոկրատների գրասեղաններում:

ԱՐՄԻՆԵ ՕՀԱՆՅԱՆ

Հայ երիտասարդության համազգային կենտրոնը

երկաթուղայինների մշակույթի պալատում դեկտեմբերի 25-ից մինչեւ 1993 թ. հունվարի 13-ը կազմակերպում է ամանորյա երաժշտական զվարճալի հանդեսներ մանուկների համար, մոսկովյան կրկեսի արտիստների եւ վարժեցրած կենդանիների մասնակցությամբ:

Սկիզբը՝ ժամը 10, 12, 14, 16-ին

Հայտերն ընդունվում են նոյեմբերի 10-ից մինչեւ դեկտեմբերի 15-ը.

Աբովյան փողոց 9, 3-րդ հարկ, 2-րդ սենյակում եւ երկաթուղայինների մշակույթի պալատում,

հեռախոս՝ 52.77.45:

Մնացած տոմսերը վաճառվում են բոլոր համերգասրահների եւ երկաթուղայինների մշակույթի պալատի տոմսարկղերում:

ԵՎՍ ՄԵԿ ԶՈՀ ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ

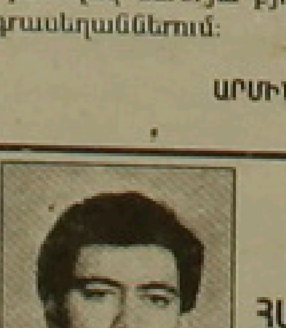

Նոյեմբերի 3-ին հայրենիքի պաշտպանության սուրբ պարտականությունները կատարելիս Լաչինում բռնամոլ գնդակից եղերաբար զոհվեց Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցության անդամ Կարեն Բախշիի Մանվելյանը:

Երեւանի ժողինստիտուտի 4-րդ կուրսի ուսանող 26-ամյա Կարեն Մանվելյանը կամավոր զինվորագրվելով ինքնապաշտպանական ուժերում, իր կյանքը չխնայեց հանուն մեր ժողովրդի արդար իրավունքների վերատիրացման:

ՀՌԱԿ «Արմենական» ակումբի առաջին անդամներից հանդիսացող Կարենը իր առաքինի բնավորությամբ, լրջախոհությամբ եւ համեստությամբ վայելում էր իր ընկերների սերն ու հարգանքը:

Բյուր հարգանք իր անմեռ հիշատակին եւ հանգիստ իր աճյունին:

digitised by A.R.A.R.@

«ՀՌԱԿ-ը ջանում է պաշտպանել ողջ ժողովրդի շահերը»

Հարցազրույց ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանի հետ

— Պրն. Միրզախանյան, վերջերս դուք այցելեցիք Միացյալ Նահանգներ եւ Կանադա: Ի՞նչ նպատակներ էր հետապնդում այցելությունը եւ գործնական ինչպիսի՞ արդյունքներ տվեց այն:

— Այցի նպատակն էր մասնակցել ՌԱԿ Մ. Նահանգների Արեւելյան եւ Կանադայի շրջանային պատգամավորական ժողովին, ինչպես նաեւ դասախոսությունների շարքով հանդես գալ, որտեղ մեկնաբանելու էինք ՀՌԱԿ-ի դիրքորոշումը հանրապետության սոցիալ-տնտեսական եւ քաղաքական կացության վերաբերյալ:

Այցի ընթացքում տեղի ունեցան մի շարք հանդիպումներ ԱՄՆ-ի եւ Կանադայի քաղաքական գործիչների, սփյուռքի ներկայացուցիչների հետ: Գործնական առումով նախեւառաջ կնշեի ՌԱԿ Կենտրոնական վարչության անդամների հետ հանդիպումների օգտակարությունը, որոնց ընթացքում ծավալուն ձեւով վերլուծվեցին Հայաստանի քաղաքական զարգացման միտումները: Այդ հանդիպումների ընթացքում ընդգծվեց մեր կուսակցության զույգ կազմակերպությունների միասնական դիրքորոշումն առավել կարեւոր քաղաքական հարցերի շուրջ: Պատահական չէ, որ այդ քննարկումների տրամաբանական շարունակությունը հանդիսացավ ՌԱԿ-ՀՌԱԿ Կենտրոնական եւ Հանրապետական վարչությունների աշխատանքային համատեղ նիստերը Երեւանում:

— Շատ է խոսվում ՌԱԿ-ՀՌԱԿ հարաբերությունների, Հայաստանում տիրող քաղաքական իրավիճակի նկատմամբ երկու կազմակերպությունների գնահատականների միջեւ տարբերությունների մասին: Որքանո՞վ են ճշմարիտ այդ պնդումները:

— ՌԱԿ-ի եւ ՀՌԱԿ-ի Հայաստանում տիրող կացության վերաբերյալ գնահատականների տարբերությունների մասին խոսակցությունները բացարձակապես անհիմն են: Հայաստանում այդ մասին սիրում են խոսել ՀՀՇ-ի որոշ գործիչներ, իսկ սփյուռքում՝ ՀՅԴ-ի ներկայացուցիչները: Ես դա բացատրում եմ երկու հանգամանքով. առաջինը, որ այդ կազմակերպությունների կողմից նման ցանկությունը ներկայացվում է որպես փաստ, երկրորդը, որ դա արդյունք է քաղաքական վարքագծի նմանության, որ այդ կազմակերպությունները հանդես են բերում, չնայած այն հանգամանքին, որ այսօր միմյանց նկատմամբ ունեն խիստ ընդգծված ընդդիմադիր կեցվածք:

— Պարոն Միրզախանյան, այնուամենայնիվ Հայաստանում քաղաքական կացության շուրջ ՌԱԿ Կենտրոնական եւ ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչությունները հրապարակեցին առանձին հայտարարություններ, որտեղ, ինչ խոսք, կային նաեւ տարբերություններ. ինչո՞ւ:

— Տարբերությունների հարցում թույլ տվեք չհամաձայնել, գոնե դրանք ելակետային չէին: Ավելին, փաստաթղթերի ուսումնասիրությունը թույլ է տալիս եզրակացնել, որ կարեւորագույն հարցերում, որոնք վերաբերում են Հայաստանի քաղաքական իրավիճակին, մեր երկու կազմակերպությունների մոտեցումները հանդես են բերում նույն վերաբերմունքը: Եւ երբ կան տարբերություններ, դրանք կրում են առավելապես ոճաբանական բնույթ եւ որոշ ընդգծումների տարբերություններ, որոնք միանգամայն բնական են, քանզի այդ կազմակերպությունները գործում են տարբեր միջավայրերում եւ պայմաններում:

Ամենայն պատասխանատվությամբ հայտարարում եմ, որ ՌԱԿ-ը եւ ՀՌԱԿ-ը չհանդիսանալով կառուցվածքային մեկ ընդհանրություն, իրենց գաղափարախոսությամբ, պատմական ժառանգությամբ, քաղաքական աշխարհայացքով եւ կեցվածքով եղել ենք եւ կանք մի ընդհանրություն:

— Իսկ ի՞նչ կասեք սփյուռքում ՌԱԿ-ի որոշ պաշտոնաթերթերում, կուսակցության շարքերում Հայաստանի Հանրապետության նախագահի եւ իշխող խմբավորման նկատմամբ ՀՌԱԿ-ի դիրքերից տարբերվող որոշ նյութերի հրապարակման եւ տիրող մտածողության փաստի մասին:

— Այս հարցում նույնպես ես էական տարբերություն չեմ տեսնում: Իշխող քաղաքական խմբավորման հարցում ՌԱԿ մամուլը երբեք միանշանակ դիրքորոշում չի արտահայտել: Մեր տեսակետն է, որ այդ խմբավորումը հնարավորին չափ շուտ պետք է քաղաքական ասպարեզից հեռանա: Ինչ վերաբերում է հանրապետության նախագահին, ապա պետք է ըմբռնել սփյուռքահայության մոտեցումների յուրահատկությունը: Նախագահին ուղղակիորեն նույնացվում է Հայաստանի անկախությանը, որը եղել է մեր ժողովրդի վաղեմի երազանքը: Եւ վերջապես, այն տնտեսական դժվարությունները, առօրյայի գործողությունները, քաղաքական տհաճությունը, որոնց մենք հայրենիքում ականատես ենք լինում եւ մեր կաշվի վրա զգում, սփյուռքահայության լայն զանգվածների համար գիտակցվում են ընդամենը որպես անցման շրջանի առարկայական դժվարություններ:

— Հայաստանում շատերը պարզ հարց են տալիս. ի՞նչ են ուզում ռամկավարները, ո՞ւմ հետ են, անընդհատ դիրքեր են փոխում, անհասկանալի է նրանց ուղղվածությունը. ի՞նչ կասեք այս մասին:

— Ես շնորհակալ եմ հարցի համար: Նրանք, ովքեր ծանոթ են ՀՌԱԿ-ի քաղաքական պլատֆորմի հիմնադրույթներին, ուշադիր հետեւում են կուսակցության գործունեությանը, կարող են եզրակացնել, որ կուսակցությունն իր սկզբունքային դիրքորոշումներից որեւէ շեղում չի կատարել: Մենք ամենայն պատասխանատվությամբ հայտարարում ենք, որ չենք հրաժարվում ՀՌԱԿ-ի սկզբնավորման օրվանից պատասխանատու քաղաքական որոշումներից. մենք վճռականորեն հանդես էինք գալիս անկախության օգտին տակավին մինչեւ հայտնի իրադարձությունները Ռուսաստանում, այն ժամանակ, երբ դեռ նրանք, որոնք այսօր սուր ընդդիմության կեցվածք են ընդունել, հանդես էին բերում սպասողական դիրքորոշում: Մենք չենք հրաժարվում մեր որոշման նպատակահարմարությունից՝ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին հանրապետության նախագահի պաշտոնին առաջադրելու, գտնելով, որ 1991 թվականին քաղաքական ասպարեզում եղած գործիչներից նա առավելագույնս համապատասխանում էր այդ պաշտոնին, եւ այդ դիրքորոշմանը մենք հավատարիմ էինք Ազգային դաշինքի գործունեության ընթացքում: Ի դեպ, քանի որ խոսք գնաց Ազգային դաշինքի մասին, մենք միանգամայն ճիշտ ենք համարում մեր մասնակցությունը միջխորհրդարանական այդ միավորմանը, որը ներկա պահին կարող էր արդյունավետ գործել միայն խորհրդարանի ներսում եւ ճիշտ ենք համարում մեր դուրս գալն այդ միավորումից, երբ Դաշինքը հստակ ծրագրերի բացակայության պայմաններում փորձ կատարեց դուրս գալ փողոց եւ միջխորհրդարանականից միությունից վերածվել միջկուսակցական համաձայնության: Դրանով իսկ հնարավորություն տալով քաղաքականապես անբարեխիղճ անձինք վերահաստատվել իշխանության վերին կառույցներում:

Դրա հետ մեկտեղ ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության հայտարարություններում մենք մասնանշել ենք եւ այսօր զգուշացնում ենք, որ երբ հանրապետության նախագահը շարունակի հենվել այսօր քաղաքական լծակներին տիրող խմբավորման վրա, շրջապատի իրեն մասնագիտորեն ոչ ունակ, գռեհիկ կեցվածք ունեցող, մեծամիտ, ամբարտավան անձնավորություններով, ապա նրա հրաժարականը կարող է դառնալ անխուսափելի, որն ի դեմ ՀՌԱԿ-ը չէր ցանկանա տեսնել, գտնելով, որ իշխանության ցանկացած օղակ պետք է գործի օրենքով սահմանված ժամկետով:

— Արդյոք կարելի՞ է ձեր ասածից հասկանալ, թե ՀՌԱԿ-ն է ուզում դառնալ նախագահի հենարանը եւ տիրել իշխանության լծակներին:

— Գտնում եմ, որ հարցը շատ տեսական է, քանի որ պրն. Տեր-Պետրոսյանն իր կադրային քաղաքականության մեջ հանդես է բերում «հավատարմության» եւ «ընկերության» փայլուն օրինակներ, նախկին համակարգից ժառանգելով «հավատարիմ» տղաներին պաշտոնից պաշտոն տեղափոխելու աղետալի քաղաքականությունը: Ինչ վերաբերում է տվյալ նախագահին հենարան դառնալու խնդրին, մենք գտնում ենք, որ նման քաղաքական հենարանի դեր կարող է հանդիսանալ, հաշվի առնելով ժամանակաշրջանը (քաղաքական կուսակցությունների եւ քաղաքական համակարգի ձեւավորման ժամանակաշրջան), տարբեր կուսակցական պատկանելություն ունեցող, ինչպես նաեւ ոչ մի կուսակցական պատկանելություն չունեցող մասնագիտորեն պատրաստված, լայն մտահորիզոնով օժտված անձինք, որոնք ներկայացված կլինեն գործադիր իշխանության մարմիններում:

— ՀՌԱԿ-ի շարքերում եւ մանավանդ պատգամավորական խմբակցությունում որոշակի թիվ են կազմում նախկին կոմունիստները: Ինչո՞վ եք բացատրում այդ երեւույթը:

— Այո՛, ի տարբերություն մեր կուսակցության շարքերի եւ ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության, ՀՌԱԿ պատգամավորական խմբակցության մեջ որոշակի տեղ ունեն նախկին համայնավարները, այդ թվում՝ նախկինում որոշակի պատասխանատու պաշտոններ ունեցող մարդիկ: Այդ ընկերները գործնական քաղաքական հասկացողություն ունեցող, քաղաքական ազնիվ անձնավորություններ են, որոնք իրենց հնարավորությունների սահմաններում միշտ էլ ծառայել են ժողովրդին: Նրանք այսօր չեն հրաժարվում իրենց անցյալից: Ի [illegible] կա այսպիսի արտահայտություն «հին նոմենկլատուրա», որտեղ [illegible] նաեւ նորը... համեմատությունը թողնենք ընթերցողներին: Իսկ ովքեր շահարկում են այդ հանգամանքը, պետք է հասկանան, որ [illegible]ղովուրն այսօր իր կաշվի վրա զգում է փողոցային ժողովրդավարության ծնունդ հանդիսացող «ազգի հայրերի» գործնական [illegible] քաղաքական նկարագիրը:

— Պրն. Միրզախանյան, Հայաստանում ո՞ր խավի շահերն է պաշտպանում ՀՌԱԿ-ը եւ ի՞նչ է արդյոք այն տպավորությունը, որ ՀՌԱԿ-ը ժողովրդի լայն խավերից կտրված, նեղ էլիտայի կուսակցություն է:

— ՀՌԱԿ-ը ջանում է պաշտպանել ողջ ժողովրդի շահերը: Ինչ վերաբերում է ձեր հարցի երկրորդ մասին, ապա ես ձեզ հետ մասամբ համաձայն եմ: ՀՌԱԿ-ն անհրաժեշտ ժողովրդականություն չի վայելում, առարկայական ու ենթակայական պատճառներով:

Հանդիսանալով ռամկավար ազատական գաղափարախոսություն կրող կուսակցություն, ՀՌԱԿ-ին խորթ են քաղաքական պայքարի ծայրահեղական ձեւերը, որոնք հաճախ տպավորություն են ստեղծում որեւէ կուսակցության ակտիվության մասին: Մյուս պատճառը, ու միջոցների սղության պատճառով ՀՌԱԿ-ը մինչեւ հիմա դեռեւս չունի իր մասնագիտական անհրաժեշտ կառույցները, մինչեւ վերջին օրերս չուներ անգամ գրասենյակ: Բայց մենք հստակորեն զգում ենք, որ հետաքրքրությունը դեպի մեր կուսակցությունն աճում է, սոցիալական հարցումները ցույց են տալիս, որ կուսակցությունը բոլոր տեսակի ցուցանիշներով երրորդ քաղաքական ուժն է հանրապետությունում, եւ մենք գտնվում ենք ՀՌԱԿ-ի ձեւավորման երրորդ եւ վճռորոշ փուլի նախաշեմին, որը կպայմանավորի հեղինակավոր քաղաքական մեծության կայացումը Հայաստանում:

— Վերջերս Հայաստանի խորհրդարանի փոխնախագահ ընտրվեց ՀՌԱԿ անդամ Վարազդատ Ավոյանը. արդյոք նրա ընտրությունն արդյո՞ւնք է ՀՌԱԿ-իշխանություններ փոխզիջման:

— Ամենայն պատասխանատվությամբ հայտարարում եմ, որ Հայաստանի քաղաքական իշխանությունները արեցին ամեն ինչ, որպեսզի ընկ. Վարազդատ Ավոյանը չընտրվի ԳԽ փոխնախագահ: Սակայն ՀՌԱԿ-ի հեղինակությունը խորհրդարանում, ընկ. Ավոյանի անձնական դրական հատկանիշները հանգեցրին նրա ընտրությանը՝ ի հեճուկս եւ ի զարմանս իշխող քաղաքական խմբավորման, որը բոլոր միջոցներով ցանկանում է միայն յուրայիններին տեղավորել ցանկացած պաշտոնում: ■

Տերունական աղոթքի նոր մեկնություն

Հայաստանի ներկա քրիստոնեական վերազարթոնքի ժամանակներում հրապարակ է եկել նաեւ բավականաչափ կրոնական գրականություն: Դրա մի մասը մուծվում է արտասահմանից (հաճախ այլ եկեղեցիների եւ կրոնական հոսանքների կողմից): Ժամանակն է, որ իր հրատարակչական գործունեությունն ընդարձակի նաեւ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը: Բարեբախտաբար այս ուղղությամբ առայժմ խրախուսելի աշխատանք է ծավալել «Գանձասար» հրատարակչությունը (Արցախի թեմ), որոշ աշխատանք է կատարում «Գրություն» բարեգործականը:

Բոլորովին վերջերս հրատարակչական գործ է սկսել նաեւ Հայ քրիստոնեական մշակույթի «Մոմիկ» միությունը: Արդեն հրապարակի վրա են նրա նախագահ Ս. Էջմիածնի միաբան Աբրահամ վարդապետ Մկրտչյանի երկու գրքերը «Նախաշավիղ քրիստոնեական կրթության» (1991) եւ «Հայր մեր»-ի մեկնությունները ըստ Գրիգոր Տաթեւացու» (1992): Այս վերջինը, թեեւ փոքրածավալ, բայց ուշագրավ հրատարակություն է, քանի որ անդրադառնում է անցյալի հայ աստվածաբանական մտքի դրսեւորման մի այնպիսի կարեւոր ու հարուստ բնագավառի, որպիսին է մեկնողական գրականությունը: Ինչպես հեղինակն է առաջաբանում նշում, «հայ մեկնիչներն ստեղծել են աստվածաբանության այս ճյուղի բարձրարժեք գործեր... դրանց մեծ մասն առ այսօր, դժբախտաբար, գտնվում է ձեռագիր վիճակում, գրաբար լեզվով: Ս. գրքի մեկնություններն իրենց հիմքում նպատակ ունեն պատասխանելու աստվածաբանական ու դավանաբանական բազմաթիվ հարցերի, առավել հանրամատչելի դարձնելու Աստվածային խոսքը»:

Հայ մեկնողական գրականության հետաքրքիր էջերից են Տերունական աղոթքի՝ Քրիստոսի կողմից ավանդված միակ ամբողջական «Հայր մեր» աղոթքի մեկնությունները: Դրանք ավելի մեծ թիվ են կազմում, քան Նոր Կտակարանի մյուս հատվածների մեկնությունները: Հեղինակը նախ համառոտակի անդրադառնում է աղոթքի մինչեւ Գրիգոր Տաթեւացին եղած մեկնություններին, այնուհետեւ ավելի հանգամանորեն խոսում է «եռամեծ վարդապետի» կատարած աշխատանքի մասին: Տաթեւացուց մեզ է հասել «Հայր մեր»-ի երկու մեկնություն՝ մեկը Մատթեոսի Ավետարանի մեկնության համապատասխան մասում, մյուսը՝ «Ձմեռան հատորում»: Դրանք ասես լրացնում են միմյանց եւ ամբողջական պատկերացում տալիս Գրիգոր Տաթեւացու հստակորեն մշակված մեկնակետի մասին, որը խարսխվում է եկեղեցական ավանդության եւ Հայ եկեղեցու դավանաբանության վրա:

Գրքում բերվում են Տաթեւացու մեկնությունները գրաբարով եւ աշխարհաբարով: Հաջող թարգմանության եւ սահուն շարադրանքի շնորհիվ նյութն ընթերցվում է մեծ հետաքրքրությամբ: Ակամա զարմանում ես, թե ինչպես է կարողանում այդքան կուռ տրամաբանությամբ ու հարուստ լեզվով բառ առ բառ մեկնաբանել սրբազան աղոթքը, տեղ-տեղ բացահայտելով նրա վեհ իմաստն ու խորին խորհուրդը:

Սույն հրատարակությունը ոչ միայն հոգեւոր ճանաչողական կարեւոր նշանակություն ունի, այլեւ ժամանակին կատարված քայլ է, քանզի այժմ էլ շատերն են անդրադառնում Տերունական աղոթքին, փորձում յուրովի ընկալել ու ներկայացնել այն: Սակայն մեկնողական խորքին ու նուրբ բնագավառում այնքան էլ դյուրին չէ նոր խոսք ասելը, իսկ այդ անելու համար անհրաժեշտ է առնվազն ծանոթ լինել անցյալի հարուստ գրականությանը: Աբրահամ վարդապետի կազմած գրքույկը տեսանելի է դարձնում այդ հսկա ժառանգության մի թանկագին մասնիկը միայն: Հուսանք, որ առաջիկայում նման հանրամատչելի եղանակով կհրատարակվեն նաեւ հայ միջնադարյան մեկնիչների այլ գործեր:

digitised by A.R.A.R.@

«Ստարովոյտովայի պաշտոնազրկման պատճառը նրա ավելորդ սուբյեկտիվիզմն է»

Նախագահ Ելցինի ազգամիջյան հարցերով նախկին խորհրդական Գալինա Ստարովոյտովան իր հրաժարականի նախօրյակին առաջարկել է տեղական խորհուրդների առաջարկություններով ռոտացիա անցկացնելու միջոցով Ռուսաստանի ԳԽ կազմի զգալի փոփոխության հասնել: Այդ առաջարկությունը եղել է ժողովրդական պատգամավորների առաջիկա համագումարի կապակցությամբ Ելցինին ներկայացված հաշվետվության մեջ, որը կազմվել է նախագահի հանձնարարությամբ:

Ստարովոյտովան նշում է, որ համագումարի իմնական գումարն անհրաժեշտական է, իսկ նախագահական կառավարման անցնելը համընդհանուր հավանության չի արժանանա:

Միաժամանակ անհրաժեշտ է օրենսդիր իշխանության արմատական փոփոխություն, ինչը, նրա կարծիքով, հնարավոր է ԳԽ պատգամավորական կազմի ռոտացիայի միջոցով, այսինքն *«ԳԽ կազմում ընդգրկել համագումարի այն պատգամավորներին, որոնք դեռ չեն կորցրել ընտրողների վստահությունը»:*

Նախաձեռնությունը կարող է լինել ինչպես նախագահինը, այնպես էլ հանրապետական եւ մարզային խորհուրդներինը:

Ստարովոյտովան այդ գաղափարի առավելությունը տեսնում է կենտրոնական իշխանության վրա տեղական խորհուրդների ազդեցության ուժեղացման մեջ: Գավառից ընտրված պատգամավորները կհետաքրքրվեն «երկար նստածների» փոփոխության հնարավորությամբ, եւ դա նրանց ուշադրությունը կշեղի կառավարությունից, ԳԽ-ում կընդգրկվեն ավելի իրավասու, հավասարակշռված մարդիկ:

Ելցինի շրջապատում Գալինա Ստարովոյտովայի պաշտոնազրկումը կապում են *«նրա գնահատականների չափից դուրս սուբյեկտիվության հետ»: «Երբ սուբյեկտիվությունը լավ է աշխատում, գրականության եւ պոեզիայի մեջ, ապա ազգային հարցերում այդպիսի մոտեցումը պայթյունավտանգ իրադրության պատճառ կարող է լինել»:*

Ստարովոյտովայի գնահատականները երբեմն բացասական արձագանք են ունենում այն շրջանակներում, ում դրանք վերաբերում են, «ԻՏԱՌ-ԻՆ»-ին հայտնեցին Ելցինի շրջապատից: ■

Բախումը զոհ է Ստարովոյտովայի պաշտոնազրկումից

Բաքվի քաղաքական դիտորդները գտնում են, որ Գալինա Ստարովոյտովայի պաշտոնազրկումը կնպաստի ռուս-ադրբեջանական հարաբերությունների բարելավմանը: Այդ կանխատեսումների պատճառն այն է, որ Հայաստանից ընտրված ԽՍՀՄ ժողպատգամավոր Ստարովոյտովան Լեռնային Ղարաբաղի հարցում միշտ գրավել է հակաադրբեջանական դիրք: Ադրբեջանական կողմի կարծիքով, նա Ադրբեջանի իրադարձությունները միշտ խեղաթյուրված է ներկայացրել:

Ադրբեջանական շատ քաղաքական գործիչներ համոզված են, որ Ստարովոյտովայի եւ նրա նմանների գործունեությունը ավելի է բարդացրել հայ-ադրբեջանական հակամարտությունը:

Ադրբեջանի նախագահի ազգամիջյան հարցերով խորհրդական Հիդայաթ Օրուջեւի կարծիքով, «անջատողականության հոգեւոր հայր» Գալինա Ստարովոյտովայի հրաժարականը կանխորոշված էր նրանով, որ ռուսական ղեկավարությունն այսօր բախվում է անլուծելի ազգային հարցերի եւ անջատողականության իր իսկ հանրապետություններում ու մարզերում: ■

Թուրքալեզու երկրները կնպաստեն Թուրքիայի եւ Ռուսաստանի մերձեցմանը

Ադրբեջանի նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյը բարձր գնահատեց Թուրքիա կատարած իր այցելության արդյունքները: Հանրապետական հեռուստատեսությանը տված հարցազրույցում նա հայտարարեց, թե այդ այցելությունը նոր մակարդակի վրա է բարձրացրել երկու երկրների փոխհարաբերությունները:

Ինչ վերաբերում է նախկին ԽՍՀՄ թուրքալեզու պետությունների եւ Թուրքիայի ղեկավարների հանդիպմանը, Էլչիբեյը նշեց նրա կարեւորությունը նաեւ Ռուսաստանի համար: «Երկար ժամանակ Ռուսաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ հարաբերությունները բնութագրվում էին որպես մրցակցություն, ինչը ժամանակ առ ժամանակ վերածվում էր թշնամության», ասաց նախագահը: Նրա կարծիքով, նախկին ԽՍՀՄ թուրքալեզու պետությունները կարող են դառնալ Ռուսաստանը Թուրքիային կապող կամուրջ, նպաստել այդ պետությունների էլ ավելի սերտ մերձեցմանը, ինչպես նաեւ բարիդրացիական հարաբերությունների ամրապնդմանը: «Մենք մտադիր չենք փակ սահմաններ ունենալ մեր հարեւանների՝ Թուրքիայի, Իրանի եւ Ռուսաստանի հետ», հայտարարեց Էլչիբեյը: Նա նշեց, որ հարեւան երկրների հետ քաղաքական ու տնտեսական կապերի խորացումը թույլ կտա Ադրբեջանին ամբողջական օգտագործել իր աշխարհաքաղաքական դիրքը, որպես Եվրոպայի եւ Ասիայի, հյուսիսի եւ հարավի, արեւմուտքի եւ արեւելքի միջեւ կապող օղակ:

Բրեմները նոր փոխհատուցումներ են պահանջում

Գերմանական կառավարությունը որոշեց հրեաներին նոր դրամական փոխհատուցումներ վճարել 630 միլիոն դոլար արժողությամբ: Նոյեմբերի 7-ին գերմանական կառավարության պաշտոնական խոսնակը հաստատեց, որ դրամական այս փոխհատուցումները կտրվեն հրեա այն ընտանիքներին, որոնք վնասներ են կրել ֆաշիստական վարչակարգից: Դրանք կհասնեն ավելի քան 50 հազար հրեա ընտանիքի, որոնք ներկայումս ապրում են Իսրայելում եւ ԱՄՆ-ում: Հատկանշական է, որ մինչ այդ Գերմանիան մերժում էր հավելյալ փոխհատուցումներ կատարել, ինչպես նաեւ Իսրայելին վճարել այն գումարները, որոնք խոստացվել էին Արեւելյան Գերմանիայի կառավարության կողմից, վերջինիս գոյության ժամանակ: Հայտնի է, որ 50-ական թթ. սկզբից մինչեւ օրերս Գերմանիան հրեա ընտանիքներին եւ Իսրայելի պետությանը տվել է ավելի քան 100 միլիարդ դոլար՝ որպես փոխհատուցումներ ֆաշիստական վարչակարգի զոհերին: Սակայն վերջին ամիսներին Հրեական համաշխարհային խորհուրդը գերմանական կառավարությանն է ուղարկել երեք պաշտոնական նամակ, որոնցում պահանջում է Իսրայելի պետությանը վճարել 10 միլիարդ դոլար՝ որպես հավելյալ փոխհատուցում:

Գերմանիայի կառավարության ընդունած վերոհիշյալ որոշումը նախորդում է այն պաշտոնական այցին, որը Գերմանիայի արտգործնախարար Կլաուս Քինքելը մտադիր է կատարել Իսրայել ընթացիկ ամսվա 17-ին: ■

Շապոշնիկով. ԱՊՀ զազաթաժողովում կլուծվի մարտավարական ուժերի հարցը

ԱՊՀ միացյալ զինված ուժերի գերագույն հրամանատար մարշալ Եվգենի Շապոշնիկովը կարծում է, որ դեկտեմբերի 4-ին ԱՊՀ ղեկավարների Մինսկի հանդիպմանը վերջապես կլուծվի մարտավարական միջուկային ուժերի հարցը: «ԻՏԱՌ»-ին տված հարցազրույցում նա նշեց, թե *«համաձայնության գալն ավելի հեշտ կլինի, երբ ԱՊՀ չորս տերությունների խորհրդարանները մինչ այդ հաստատեն միջուկային զենքը չտարածելու պայմանագիրը»:*

Մարշալի խոսքերով, *«ԱՊՀ պաշտպանության նախարարների խորհրդում մարտավարական ուժեր հասկացությունը ներառվել է մինչեւ մարտավարական միջուկային ուժերի»:* Այդ ձեւակերպումը բավարարել է նույնիսկ ուկրաինական պատվիրակությանը: Շապոշնիկովը նշեց, թե այժմ կարեւորն այն է, որ Ուկրաինան ճանաչի իր տարածքում գտնվող միջուկային զենքի նկատմամբ Ռուսաստանի իրավասությունը: ■

Ռուսաստանն ու Հունաստանը քննարկել են Մակեդոնիայի հարցը

Ռուսաստանի եւ Հունաստանի արտգործնախարարներ Անդրեյ Կոզիրեւն ու Միխայիլի Պապակոնստանտինուն շաբաթ օրը Մոսկվայում ստորագրեցին բարեկամության եւ համագործակցության պայմանագիր: Հանդիպումից հետո Պապակոնստանտինուն հայտարարել է, թե իրեն վստահեցրել են, որ Ռուսաստանը Մակեդոնիայի հետ պաշտոնական դիվանագիտական հարաբերություն չի հաստատի, քանի դեռ չի ավարտվել Սկոպյեի հարցի քննարկումը Եվրախորհրդի շրջանակներում: ■

Իրանը պատրաստ է համագործակցել Ուզբեկստանի հետ

Միջին Ասիայում ընդհանուր շուկա ստեղծելու գործում Իրանը պատրաստ է համագործակցել Ուզբեկստանի հետ, որպեսզի շրջանի երկրների համար ապահովի առավել բարենպաստություն ռեժիմ ֆինանսական, առեւտրի եւ ծառայությունների բնագավառներում: Այդ մասին հինգշաբթի օրը Տաշքենդում լրագրողներին հայտարարեց Իրանի ԱԳ նախարար Ալի Աքբար Վելայաթին: Մամուլի ասուլիսը նվիրված էր Ուզբեկստանում Իրանի դեսպանատան բացմանը: Իրանի ԱԳ նախարարը կողմ է Աֆղանստանի եւ Տաջիկստանի առճակատումներում միացյալ ջանքեր գործադրելուն:

Նախագահներ, որ սպանվում են, վախճանվում կամ հրաժարական տալիս

◆ Նախագահի ընտրվելիս տարիքով ամենաերիտասարդը Ջոն Քենեդին էր (43 տարեկան): Նախագահել է 1961-1963 թթ..

◆ Նախագահի ընտրվելիս տարիքով ամենատարեցը Ռոնալդ Ռեյգանն էր (69 տարեկան): Նախագահել է 1981-89 թթ..

◆ Նախագահական ամենաերկար ժամկետը պատկանում է Ֆրանկլին Ռուզվելտին՝ 1933-1945 թթ.: Նա հաջորդաբար ընտրվել է չորս անգամ այն բանից հետո, երբ ժամանակավորապես փոփոխություն մտցրեց ԱՄՆ-ի օրենսդրության մեջ, համաձայն որի նախագահը իրավունք կունենար ընտրվելու ավելի քան երկու իրարահաջորդ ժամկետների համար: Սա կատարվեց երկրորդ աշխարհամարտի հանգամանքների բերումով:

◆ Ամենակարճ նախագահական ժամանակամիջոցը եղավ Վիլյամ Հենրի Հարիսոնի օրոք 1841 թ. մարտի 4-ից մինչեւ նույն տարվա ապրիլի 4-ը, այսինքն ուղիղ մի ամիս:

Իրենց նախագահական իշխանության ընթացքում սպանված նախագահներ

1. Աբրահամ Լինքոլն սպանվեց 1865 թ. ապրիլին, երկրորդ անգամ վերընտրվելուց վեց շաբաթ հետո:

... Ջեյմս Գարֆիլդ սպանվեց 188[illegible] թ. սեպտեմբերի 19-ին, ընտրվելուց [illegible] ամիս հետո:

... Ուիլյամ Մաքքինլի սպանվեց [illegible] սեպտեմբերի 14-ին, երկրորդ [illegible] վերընտրվելուց [illegible] ամիս [illegible]

... Քենեդի սպանվեց 1963 [illegible]

[illegible] գլուխ գալուց երկու տարի եւ տասն ամիս հետո:

Իրենց նախագահական իշխանության ընթացքում բնական մահով մահացած նախագահներ.

1. Ուիլյամ Հենրի Հարիսոն՝ 1841 թ.:
2. Զախարի Թեյլոր՝ 1850 թ.:
3. Ուորեն Հարդինգ՝ 1923 թ.:
4. Ֆրանկլին Ռուզվելտ՝ 1945 թ.:

◆ Միակ նախագահը, որը հրաժարականով հեռացավ պաշտոնից, Ռիչարդ Նիքսոնն էր: Դա տեղի ունեցավ 1974 թ. օգոստոսի 9-ին՝ Ուոթերգեյթի սկանդալի պատճառով:

◆ 1920 թ. ամերիկացի կինը ընտրելու իրավունք ստացավ կանանց բուռն ցույցերից հետո, որոնք ամերիկացի օրենսդիրներին ստիպեցին փոխել օրենսդրությունը 1919 թ., այնուհետեւ Կոնգրեսն իր հավանությունը տվեց այդ փոփոխմանը հաջորդ տարի՝ 1920 թ.:

◆ 1789 թ. ի վեր ոչ սպիտակամորթները ընտրելու իրավունք ունեին հյուսիսային նահանգներում, իսկ մյուս նահանգներից այդ իրավունքը նրանք ստացան քաղաքացիական պատերազմից հետո, այսինքն 1865 թ.: ■

«PKK-ն չի պարտվել, PKK-ն չի հանձնվել»: PKK-ի քաղաքական թեւը Քրդստանի հայրենական ազատագրության ճակատը հավաստիացրեց, որ մի ամսից ի վեր Հյուսիսային Իրաքում Թուրքական բանակի ու փեշմերգայի (իրաքի քուրդ մարտիկներ) եւ PKK-ի մարտիկների միջեւ կռիվների ընթացքում սպանվել են թուրքական բանակի եւ փեշմերգայի ավելի քան հազար զինվորներ: Նույն ճակատն իր հայտարարության մեջ հաղորդում է նաեւ, որ PKK-ն կորցրել է 100-ից մասնակից սպանված եւ [illegible] վիրավոր: Հայտարարության մեջ ասվում է՝ «PKK-ն չի պարտվել եւ չի հանձնվել [illegible] փեշմերգային»:

Թուրքիան էլեկտրաէներգիա է մատակարարում Վրաստանին

Վրաստանը սկսել է Թուրքիայից օրական 2 միլիոն կիլովատ ժամ էլեկտրաէներգիա ստանալ: Այն բավարար է թուրքական սահմաններից մինչեւ Աջարիայի Քոբուլեթի շրջանն ընկած տարածքը էլեկտրաէներգիայով ապահովելու համար: Թուրքիան կշարունակի մատակարարումը մինչեւ հաջորդ տարվա ապրիլ ամիսը:

Նպատակը Ռուսաստանի զորքերի մուտքը Չեչնիա

Ազգությամբ օս պահեստի գեներալ Մայրամ Արաքը ենթադրում է, թե Հյուսիսային Օսիայի Պրիգորոդնի շրջանում տեղի ունեցող իրադարձությունների ընթացքը «նպատակ ունի հրահրել Չեչնիային աջակցել Ինգուշիային եւ այդ պատրվակով Ռուսաստանի զորքերը մտցնել Չեչնիա»: «Որոշ հեռանկարային շրջանակների համար ցանկալի է Հյուսիսային Օսիայի իրավիճակի սրումը, [illegible] այնտեղ մտցնել կարելի է [illegible] զորքերը եւ [illegible]

ԴԻԱԳՆՈՍՏԻԿԱ
DIAGNOSTICA

Դիմեք մեր բժշկական կենտրոններին, եւ Ձեր առողջությունը հուսալի ձեռքերում կլինի:

Երեւան, Աջափնյակ, Մարգարյան փ. 6, հեռ. 35-01-58, 35-13-01
Քանաքեռ, Ծանարչյան փ. 55, հեռ. 28-75-24,
կենտրոն, Թումանյան փ. 23, հեռ. 53-85-81
Գյումրի, Շչեդրինի 54ա, հեռ 3-60-72
Գորիս, Մաշտոցի փ. 3, հեռ. 2-26-87

ԲԺՇԿԱԳԻՏԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵՏԻՐԱԿԱՆ ՄԻԱՎՈՐՈՒՄԸ

Ապահովում է հիվանդությունների ախտորոշման բարձրագույն մակարդակ:

Ապահովագրում է ձեր առողջությունը ողջ կյանքի ընթացքում:

Միայն մեզ Դուք կարող եք դիմել բոլոր հիվանդությունների դեմ, քանի որ «ԴԻԱԳՆՈՍՏԻԿԱ»-ն ունի եւ բոլոր բժշկական հարցերով համապատասխանող ամենաժամանակակից միջազգային պահանջներին համապատասխանող սարքեր ու մասնագետներ ունի, այլեւ անհրաժեշտության դեպքում Ձեր բուժօգնությունը կազմակերպում է հանրապետությունից դուրս կամ համապատասխան մասնագետներ է հրավիրում:

Միայն մեզ մոտ Դուք կարող եք ստանալ Ձեր ախտորոշումը կամ ապահովագրել առողջությունը կայուն եւ ցածր գներով, անկախ ցույց տրվող բուժօգնության ծավալից եւ տեւականությունից:

Մենք ընդունում ենք բժիշկների տնային կանչեր (հեռ. 35-70-38) եւ հետազոտություններն ավելի արագ եւ հաճախ Դուք կարող եք անցնել, երբ դիմեք մեզ ժամը 14.00-ից հետո կամ շաբաթ օրերը ժամը 9.00-ից մինչեւ 15.00:

Ձեր հարմարության համար մենք աշխատում ենք ամեն օր [illegible] ժամը 8.30-ից մինչեւ 19.00, շաբաթ օրը մինչեւ 15.00

PUBLISCEN

Առեւտրական պատերա՞զմ

«Ազատություն» ռադիոկայանը հաղորդում է, որ ԱՄՆ-ը որոշել է 200 տոկոս մաքս դնել եւրոպայից գյուղատնտեսական մթերքների եւ գինու ներմուծման վրա: Եւրոպական համագործակցության ներկայացուցիչները ափսոսանք են հայտնել այդ որոշման առնչությամբ: Դիտորդների կարծիքով, դա կարող է հանգեցնել առեւտրական պատերազմի, թեեւ նախագահ Բուշը հայտարարել է, թե չէր ցանկանա, որ իրադարձությունները զարգանային այդ ճանապարհով:

Հրեաներ, կապեք ճամպրուկները

Իտալիայում BBC կայանը անդրադառնալով այդ երկրում նեոֆաշիզմի ակտիվացմանն ու հակասեմական տրամադրությունների աճին, կարծիք է հայտնում, որ դա սպառնում է հրեաների անվտանգությանն Իտալիայում: Թեեւ դիտորդների կարծիքով իրավիճակն այնքան բարդ չէ, որքան Հարավ-Աֆրիկյան Հանրապետությունում կամ Ռուսաստանում, սակայն Իտալիայի հրեաները եւս պետք է մտածեն ճամպրուկները կապված պահելու մասին:

Ողբերգություն Իսրայելի բանակում

«Իսրայելի ձայն» ռադիոկայանը հաղորդում է, որ զորամասերից մեկում զորավարժությունների ժամանակ ողբերգություն է տեղի ունեցել այն բանից հետո, երբ մարտական հրթիռները սխալմամբ ուղղվել են զինվորների վրա: Կայանը զոհերի թիվը չի նշում:

Գերմանիայի հրեաները բողոքում են

«Իսրայելի ձայն» կայանը հաղորդում է, որ Գերմանիայում կրկին պղծվել են հրեական գերեզմանները: Այդ երկրում հրեական համայնքի ղեկավարը Գերմանիայի իշխանություններին մեղադրել է այն բանում, որ նրանք թողտվություն եւ զաղտնի համակրանք են ցուցաբերում նեոֆաշիստների նկատմամբ:

Իսլամական ժողովրդավարներն Ազգային փրկության ճակատի անդամներ

Նոյեմբերի 6-ին Ռուսաստանի իսլամական ժողովրդավարական շարժումը պաշտոնական հայտ է ներկայացրել Ազգային փրկության ճակատ մտնելու խնդրանքով: «ԻՖ»-ին տված հարցազրույցում ղեկավար Ֆ. Սիմաղին հայտարարեց, թե հանդես է գալիս նախկին ԽՍՀՄ տարածքում միասնական պետության վերականգնման կողմ: Նրա խոսքերով, «Ռուսաստանն առանց Ղազախստանի եւ Ուկրաինայի Ռուսաստան չէ»: Ֆ. Սիմաղին նշեց, որ բաժանումից հետո առանձին փոքր պետությունները կսկսեն հարաբերություններ պարզել միմյանց հետ, թե ում է ավելի շատ հող բաժին ընկել, իսկ ում՝ ավելի քիչ, ինչը կհանգեցնի քաղաքացիական պատերազմի:

Արտահանվող եւ ներմուծվող ապրանքը ենթակա է մաքսային ձեւակերպման

Ռուսաստանի մաքսային կոմիտեն հրապարակել է «Ռուսաստանից արտահանվող եւ Ռուսաստան ներմուծվող ապրանքների մաքսային ձեւակերպման մասին» հրամանը: Համաձայն դրա, 1992 թ. նոյեմբերի 15-ից, Ռուսաստանից Ղազախստան, Ուզբեկստան, Բելառուս, Մոլդովա, Ղրղզստան, Թուրքմենստան եւ Հայաստան արտահանվող եւ այդ երկրներից ներմուծվող ապրանքները ենթակա են պարտադիր մաքսային ձեւակերպման, բացառությամբ մինչեւ նոյեմբերի 15-ը տեղափոխման ընդունված ապրանքներից:

Երբ գեղարվեստական նույն դավանանքն ունեն

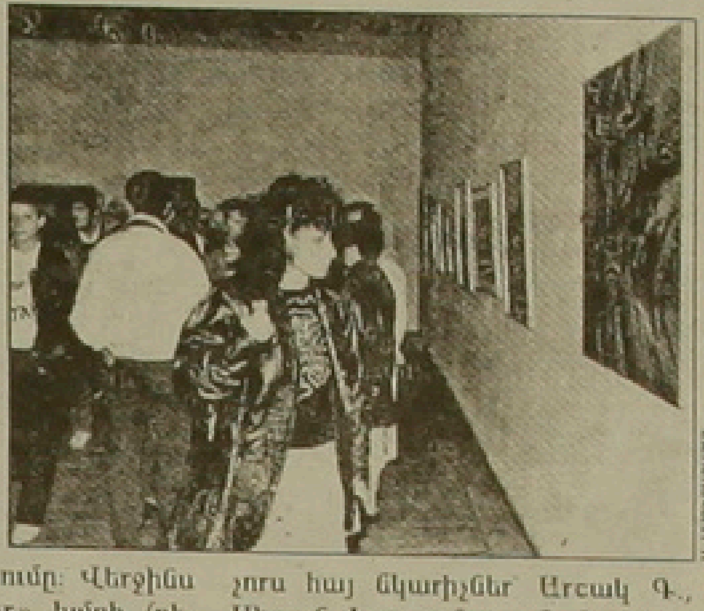

Ս. ՄԽԻԹԱՐՅԱՆ

Նոյեմբերի 6-ը հիշարժան օր էր Հովհ. Թումանյանի տուն-թանգարանի համար: Նախ, այդ օրը շուրջ մեկ տարի տեւած վերանորոգումից հետո այցելուների առջեւ բացվեցին մեծ բանաստեղծի հուշասենյակները, ապա տեղի ունեցավ մեր ժամանակակից 4 նկարիչների ստեղծագործությունների ցուցահանդեսի բացումը: Վերջինս ուղեկցվեց «Գանձեր» խմբի (ղեկավար Սարգիս Կարապետյան) ելույթով: Սա ինչ-որ տեղ ընդհատված ավանդույթների շարունակում էր նշանակում: Չէ՞ որ «ամենայն հայոց բանաստեղծի» տան դռները միշտ էլ բաց են եղել տարբեր մուսաների առջեւ, այստեղ են հավաքվել ու ազգային արվեստի զարգացման հեռացող ուղիների շուրջ խորհել մեր մշակույթի երախտավորները՝ գրողներ, երաժիշտներ, նկարիչներ, դերասաններ:

Եւ ահա հիշածս օրն այստեղ էին հյուրընկալվել գեղարվեստական նույն հավատամքն ունեցող չորս հայ նկարիչներ՝ Արշակ Գ., Սեյրան Խաթլամաջյան, Էդուարդ Խարազյան եւ Վիգեն Թադեւոսյան: Որպես ցուցասրահ ընտրվել էր այսպես կոչված «Սպիտակ» դահլիճը: Այն իր հարմարավետությամբ ուղղակի անակնկալ էր շատերիս համար: Յուրաքանչյուր նկարչի տրամադրվել էր մեկ պատ: Չորս պատ եւ չորս գունագեղ աշխարհ՝ իրարից տարբեր ու զարմանալիորեն նման նման: Նրանցից միայն Արշակին լավ չգիտեր հայրենի հանդիսատեսը. ֆրանսահայ այս արվեստագետը միայն վերջերս իր անհատական ցուցահանդեսով առաջին անգամ ներկայացավ հայ արվեստասերին: Մինչդեռ մյուս երեքը վաղուց արդեն մեր արվեստում իրենց հաստատած նկարիչներ են: Նրանք այս անգամ միավորվել են իրենց աբստրակտ (վերացապաշտ) նկարչությունը ցուցադրելու նպատակով:

Վիգեն Թադեւոսյանի ջրաներկ նուրբ կոմպոզիցիաներին հաջորդում են Սեյրան Խաթլամաջյանի տաք գույներով արված հորինվածքները: Էդուարդ Խարազյանի «Պահ»-երը հատկորոշվում են կասկածից (?) ինքնաշխատությամբ եւ անկիրի բազմաշերտությամբ: Արշակը հայրենիքում կարծես թե գտել է իր համախոհներին, եւ նրա աշխատանքները շատ ներդաշնակ են դահլիճի մյուս ստեղծագործությունների հետ:

Չնայած տեղատարափ անձրեւին, ցուցահանդեսի բացմանը եկել էին բազմաթիվ արվեստասերներ, հյուրեր: Նրանց հայացքներից կարելի էր կարդալ ցուցադրվող գործերի առաջացրած տպավորությունը: Ոմանց դեմքերի հիացական արտահայտությունը մատնում էր նրանց ներքին զգացողությունը, ոմանք մի տեսակ «ըմբռնումով» էին դիտում ցուցադրանքը՝ փորձելով հասկանալ այն, իսկ մյուսները, մեղմ ասած, տարակուսանքով էին անցնում անվերնագիր այս ստեղծագործությունների կողքով: Մի քանի ակնհայտ էր, ցուցահանդեսն անտարբեր չթողեց ոչ ոքի: Այն մղեց խոհերի ու մտորումների: Ամբողջությամբ, հատկապես կազմակերպման եւ ցուցադրման կուլտուրայի առումով, այն շատ ուրախալի երեւույթ է մեր գեղարվեստական իրականության մեջ:

Մեր աշխարհ այս գերծանր ... կազմակերպված նման մի շրջագայումը, որ նախաձեռնել էր «Ազգ» պատկերասրահը, փորձեց մի փունջ էր մատուցված արվեստասերներին ի վայելումն նաեւ ի նշան զալիք պայծառ օրերի:

ԼԵՎՈՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Ֆիշեր-Սպասկի 10:5

Մրցամարտն ավարտվեց

«20-րդ դարի ռեւանշ մրցամարտ»-ն ավարտվեց: Վերջնական հաշիվն է 10:5 հօգուտ ամերիկացի գրոսմայստերի: Շախմատային չափանիշներով դա խոշոր հաշվով եւ համոզիչ հաղթանակ է, չնայած մասնագետներից շատերը գտնում են, որ Ֆիշերը նախկին Ֆիշերը չէ եւ 20 տարի առաջ անհամեմատ ուժեղ էր խաղում:

Ինչեւէ, ամերիկացի շախմատային հանճարն ըստ իրեն պահպանեց «աշխարհի չեմպիոնի» տիտղոսը եւ ամենակարեւորն այն է, որ կշարունակի իր ելույթները: Իսկ դրանից կշահեն հինավուրց եւ իմաստուն խաղի միլիոնավոր երկրպագուները:

Մրցամարտը կարելի է անել արդյունավետ ստացվեց: 30 պարտիայից միայն կեսն ավարտվեց ոչ-ոքի: Դա նույնպես վկայում է, որ Ֆիշերը տարիների հետ չի փոխել իր մարտական բնավորությունը եւ նախկինի պես պատրաստ է յուրաքանչյուր պարտիայում խաղալ մինչեւ մերկ արքաները: Շախմատային պատմության ընթացքում առավել առհասարակ մրցամարտի մրցանակային հիմնադրամն էլ գտավ իր հասցեատերերին: 3 միլիոն 350 հազար դոլլար բաժին հասավ Ֆիշերին, իսկ Սպասկին ստացավ մեկ միլիոն 650 հազար դոլլար: Այնպես որ, խոշոր հաշվով ջախջախիչ պարտությունն ամենեւին դառը չէր ֆրանսիացի գրոսմայստերի համար, որն առնվազն ապահովեց իր կյանքի մնացած հատվածի անհոգ ապրելակերպը: Առջեւում Բոբի Ֆիշեր-Յուդիթ Պոլգար մրցամարտն է: ■

ՖԻՇԵՐ-ՍՊԱՍԿԻ

29-րդ պարտիա

Իսպանական պարտիա

1. e4 e5 2. ձf3 ձc6 3. փb5 a6 4. փa4 ձf6 5. 0-0 փe7 6. նe1 b5 7. փb3 d6 8. c3 0-0 9. h3 ձb8 10. d4 ձbd7 11. c4 c6 12. cb ab 13. ձc3 փb7 14. փg5 b4 15. ձb1 h6 16. փh4 c5 17. de ձ:e4 18. փ:e7 Թ:e7 19. ձd Թf6 20. ձbd2 ձ:d6 21. ձc4 ձ:c4 22. փ:c4 ձb6 23. ձe5 նae8 24. փ:f7+ ն:f7 25. ձ:f7 ն:e1+ 26. Թ:e1 Ա:f7 27. Թe3 Թg5 28. Թ:g5 hg 29. b3 Աe6 30. a3 Աd6 31. ab cb 32. նa5 ձd5 33. f3 փc8 34. Աf2 փf5 35. նa7 g6 36. նa6+ Աc5 37. Աe1 ձf4 38. g3 ձ:h3 39. Աd2 Աb5 40. նd6 Աc5 41. նa6 ձf2 42. g4 փd3 43. նe6 Աd5 44. նb6 Աc5 45. նe6, ոչ-ոքի: ■

Հայաստանը կմասնակցի եւրոպական մրցաշարերին

Ֆուտբոլի եւրոպական ֆեդերացիան (ՈՒԵՖԱ) հայտարարեց, որ գալիք տարի աշխարհամասի գավաթային մրցումներին մասնակցելու են ոչ թե 64, այլ 96 թիմեր: Պատճառն այն է, որ վերջերս անկախություն ձեռք բերած մի շարք պետություններ դարձել են ՈՒԵՖԱ-ի անդամ եւ արդեն մասնակցում են առանձին հեղինակավոր մրցաշարերի: Սպասվում է, որ մոտ ապագայում նոր պետություններ կանդամագրվեն ՈՒԵՖԱ-ին:

Հույս ունենանք, որ հաջորդ մրցաշրջանում Հայաստանի Հանրապետությունն էլ ի վիճակի կլինի ներկայացուցիչներ հայտավորել բոլոր պաշտոնական մրցաշարերին: ■

«Շիրակ»-ը բողոքում է, խաղը հետաձգվում

Ինչպես հայտնի է, ՀՀ առաջին անկախ առաջնության հաղթողին ի հայս բերելու համար հավասար միավորներ վաստակած Գյումրիի «Շիրակ»-ի եւ Երեւանի ՀԱԸՄ-ի միջեւ լրացուցիչ հանդիպումը որոշվել էր անցկացնել նոյեմբերի 11-ին, Արմավիրում: Սակայն խաղը հետաձգվել է: Բանն այն է, որ նման վճռից դժգոհ «Շիրակ»-ի ղեկավարները պաշտոնական բողոք են ներկայացրել, որ իրենք համաձայն չեն խաղալու Արմավիրի մարզադաշտում: Նրանք նախապես առաջարկել էին, որ վճռորոշ խաղն Արարատյան դաշտավայրում չնշանակվի:

Իրենց բողոքը «Շիրակ»-ի ղեկավարները հիմնավորում են նրանով, որ ֆուտբոլի ֆեդերացիայի գործկոմը նման վճիռ կայացնելու իրավունք չուներ, քանի որ առաջնության կանոնադրությունում նշված է, որ հավասար միավորների դեպքում չեմպիոնին ի հայս բերելու համար լրացուցիչ խաղի տեղը որոշում է ֆուտբոլի ֆեդերացիան (գործկոմ բառը բացակայում է):

Այժմ ֆուտբոլի ֆեդերացիայի խորհրդի արտահերթ նիստում, որը նախատեսված է վաղը, կորոշի, թե այնուամենայնիվ երբ եւ որտեղ է կայանալու վճռորոշ հանդիպումը: ■

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Շախմատային երկիր Հայաստանը կունենա յոթ միջազգային գրոսմայստեր

Երեւանցի երիտասարդ շախմատիստ Աշոտ Անաստասյանը Մոսկվայում ավարտված խոշորագույն միջազգային մրցաշարում հասավ փայլուն հաջողության՝ գերակատարելով գրոսմայստերի տիտղոսին արժանանալու համար

սահմանված նորման:

Անաստասյանը տարավ չորս հաղթանակ, չորս խաղ ավարտեց ոչ-ոքի, կրեց միայն մեկ պարտություն եւ 9 հնարավորից վաստակելով 6 միավոր ընդամենը կես «փայլով» ետ մնաց հաղթողից՝ Տիվյակովից: Առաջ անցնելով մոտ հինգ տասնյակ գրոսմայստերներից, Աշոտը բաժանեց երկրորդ-ութերորդ տեղերը: Այս արդյունքը նրան ոչ միայն գրոսմայստերի նորմա, այլեւ տարադրամով խոշոր մրցանակ բերեց: Համաձայն ՖԻԴԵ-ի կանոնակարգի, գրոսմայստերի կոչում շնորհվում է այն շախմատիստին, որը սահմանված նորման լրացնում է շրջանաձեւ մրցումներում երկու, կամ շվեյցարական մրցակարգով՝ երեք անգամ: Քանի որ եւ Այլոխինի հուշամրցաշարը, եւ 1989 թ. Բելգրադի մրցապայքարը (որտեղ եւս Աշոտը գրոսմայստերական նորմա լրացրեց) անցկացվում էին շվեյցարական մրցակարգով, Անաստասյանին հարկ կլինի եւս մեկ անգամ լրացնել նորման:

Այսպիսով, Աշոտ Անաստասյանը Ռաֆայել Վահանյանից, Սմբատ Լպուտյանից, Արշակ Պետրոսյանից, Վլադիմիր Հակոբյանից, Արտաշես Մինասյանից եւ էսյուղների արքա Հենրիկ Կասպարյանից հետո Հայաստանի 7-րդ շախմատիստն է, որը լրացնում է միջազգային գրոսմայստերի նորման: Ավելորդ չէ ընդգծել, որ նման թվով բարձրագույն տիտղոսակիրներով աշխարհում կարող են հպարտանալ, Հայաստանից բացի, միայն ինը պետություններ:

ԳԱԳԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Ամերիկացիների խնդրանքը մերժվեց

Մեխիկայի Ակապուլկո քաղաքում տեղի ունեցած Ազգային օլիմպիական կոմիտեների գլխավոր համաժողովի, հիմնահարցերից մեկը հաջորդ օլիմպիական խաղերի մասնակիցների թվակազմի եւ առանձին մարզաձեւերի կրճատումն էր: Չնայած վերջինիս, ԱՄՆ-ի ԱՕԿ-ը առաջարկություն էր ներկայացրել 1996 թ. Մ. Նահանգներում կայանալիք օլիմպիական խաղերի ծրագրում ընդգրկել նոր մարզաձեւ՝ գոլֆը: Օլիմպիադայի հաջորդ մայրաքաղաքում՝ Ատլանտայում, գոլֆի մրցումների համար նույնիսկ հիանալի մարզասրահ է կառուցվել, իսկ փողոցներից մեկը գոլֆի անունով է կոչվել: Գլխավոր համաժողովը մերժել է ամերիկացիների խնդրանքը, քանի որ դա հակասում է իր առջեւ ծառացած ներկայիս խնդիրներին:

Ուշագրավ տեղեկություններից մեկը եղավ այն, որ առաջին անգամ աֆրիկյան մայրցամաքի պետություններից մեկը՝ Հարավ-Աֆրիկյան Հանրապետությունը պատրաստակամություն է հայտնել 2004 թ. օլիմպիական խաղերն իր մոտ անցկացնել: ■

Բաժինը վարում է ՍԻՐԵՆ ՔՈՉԱՐ

digitised by A.R.A.R.@

Գալինա Ստարովոյտովան հերքում է մեղադրանքները

[illegible] «Նոյյան տապան» գործակալության թղթակից Սուսաննա [illegible]ը Ռուսաստանի ժողովրդական պատգամավոր Գալինա Ստարովոյտովային դիմել է հետեւյալ հարցով. «Մի քանի ամիս առաջ [illegible] մամուլը հրապարակել է Ղարաբաղի հարցերով Պոլ Գոբլի եւ [illegible] այն, որտեղ մասնավորապես ասվում է, թե այդ ծրագիրը 1988 թվականի դեկտեմբերին Հայաստան է բերել Հայոց համազգային շարժման կնքամայր Գալինա Ստարովոյտովան: Ի՞նչ [illegible] եք ասել այդ մասին»:

ՍՏԱՐՈՎՈՅՏՈՎԱ. «Մամուլի [illegible] բոլոր բաները բույլ է տվել [illegible] երկու սխալ: ՀՀՇ-ն [illegible] գոյություն ուներ եւ զարգանում էր, երբ ես սկսեցի մասնակցել Հայաստանի քաղաքական [illegible]: Դա տեղի է ունեցել 1988 [illegible]երին, երբ ես եւ ակադեմիկոս Սախարովը եկանք Հայաստան [illegible] ունենալով ազատել [illegible] հանդիպել «Ղարաբաղ» կոմիտեի անդամների հետ, [illegible] լինել այնտեղ գտնում: [illegible] սխալը հավանաբար մի[illegible] է: Վերջերս ես հաճախ [illegible] այդ կեղծիքին, օրինակ «Մեգապոլիս էքսպրես» [illegible] էջերում: Կեղծիքն [illegible] է, իբր ես ինչ-որ կապ ունեմ Պոլ Գոբլի ծրագրի հետ: Ի դեպ, [illegible] շարք ռուսական հրատարակություններ Անդրեյ Սախարովին [illegible] մեղադրում են այդ ծրագրի հետ կապվածության մեջ: [illegible] եւ Ելենա Բոնները տարբեր [illegible] արդեն հերքել ենք [illegible] տեղեկատվությունը: Իրականում [illegible] ղարաբաղյան ճգնաժամ[illegible] ենք, դեռեւս լինելով [illegible] ինչպես նաեւ հետագա [illegible] երբ արդեն զբաղվում էի [illegible]ությամբ, առաջարկել [illegible] այդ խնդրի կարգավորման զանազան տարբերակներ, այդ թվում [illegible] կառավարում, ինչպես [illegible] Սուդանում, [illegible] անգլո-ֆրանսիական Նոր [illegible] կղզիներում, նախագահական կառավարում հնդկական [illegible] եւ Քաշմիր նահանգներ[illegible], ինչպես նաեւ այլ տարբերակներ: Ես միշտ հետեւողականորեն պնդել եմ ԽՍՀՄ սահմանադրության 78 հոդվածի փոփոխության ջնջման առաջարկելով [illegible]ացնել 78 եւ 70 հոդվածների [illegible] նրած հակասությունը: Չէ՞ [illegible] ինքնորոշման իրավունքը մարդու եւ ժողովրդի ամենահիմնական իրավունքներից մեկն է, որն [illegible] [illegible]րձանագրված է բազմաթիվ միջազգային փաստաթղթերում: Հենց դա էլ եղել է իմ դիրքորոշումը ղարաբաղյան խնդրում, որն այժմ զանգվածային լրատվության որոշ միջոցներում աղավաղվում է:

Ինչ վերաբերում է Պոլ Գոբլին, ապա ես ծանոթ եմ նրան: Պրն. Գոբլը ԱՄՆ-ի պետդեպարտամենտում աշխատել է որպես Բեյքերի խորհրդական եւ մասնագիտացել Մերձբալթիկայի հարցում: Այնուհետեւ նա տեղափոխվել է «Ազատություն» ռադիոկայան եւ վերջապես Կարնեգիի հիմնադրամ: Պոլ Գոբլը Մերձբալթիկայի հրաշալի մասնագետ է, բայց իմ կարծիքով այնքան էլ տեղյակ չէ Անդրկովկասի խնդիրներին: Օրինակ, Զանգեզուրի բաժանման եւ Ղարաբաղի մի մասն Ադրբեջանին հանձնելու ծրագրի հիմնում նրա փաստարկներից մեկն այն է, որ Բաքվում օգտագործվող խմելու ջրի ակունքները կապված են Ղարաբաղի գետերի հետ: Այլ կերպ ասած, գետերը, որոնցով խմելու ջուր է հասնում Բաքու, սկիզբ են առնում Ղարաբաղում: Ես իսկույն հասկացա, որ Գոբլը երբեք չի եղել Ղարաբաղում եւ չգիտի, որ այդ տարածքի միակ խոշոր գետը Թարթառը, բուն Ղարաբաղյան առանձին, «բարձր ափերում է, բայց ծովին չի հասնում»: Եմ գործընկերոջս միջոցով Գոբլին հաղորդեցի այս նկատառումը, որը վկայում է, թե նա այդ տարածքների աշխարհագրությունը լավ չգիտի:

Բացի այդ, վերոհիշյալ ծրագիրը բացարձակապես անընդունելի է եւ ինձ հիշեցնում է Մոլոտով-Ռիբենտրոպ պակտի կազմումը, որտեղ տարածքները վերաձեւվում էին ժողովուրդների թիկունքում: Դրանից հետո Պոլ Գոբլը Ռուսաստանի ազգությունների պետկոմի հրավերով ամերիկյան պատվիրակության կազմում ժամանեց Մոսկվա, եւ ես վերջապես հնարավորություն ունեցա հանդիպել նրան եւ քննարկել բոլոր այդ խնդիրները: Նա ասաց. «Այո, Գալինա, ինձ հաղորդել են, թե որքան եք դուք բարկացել եւ փնչացել իմ ծրագրի հասցեին», նա բառացիորեն այդպես էլ ասաց: Գոբլն իսկույն սկսեց բացատրել ինձ իր ծրագրի առավելությունները՝ ջանալով ընդլայնել Մոլոտով-Ռիբենտրոպ պակտի հետ համեմատությունից, որի մասին ես ասացի նրան երեւս առ երես, իսկ նա սկսեց բացատրել ինձ երկրաբանության մեջ ջրասար ընդերքի դիրքավորությունը ասելով. «Եթե գետերը չեն հասնում մինչեւ ծով, դա դեռ չի նշանակում, թե Բաքուն չի օգտագործում այն ջուրը, որը սկիզբ է առնում Ղարաբաղի լեռներում»: Ես պատասխանեցի կատակով, բայց կտրականապես հայտարարեցի, թե որքան ինձ հայտնի է, այդ ծրագիրն անընդունելի է ոչ միայն հայկական, այլեւ իրանական կողմի համար:

Վերը շարադրվածին ես կարող եմ ավելացնել մի հետաքրքիր մանրամասն եւս. վերջերս Պրագայում տեղի ունեցավ միջազգային համաժողով, որը նվիրված էր իշխանության քաղաքական համակարգում կանանց մասնակցությանը: Համաժողովի ընթացքում ես հանդիպեցի Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարության լրատվական-վերլուծական կենտրոնի ղեկավար Լեյլա Յունուսովայի հետ: Զրույցի ժամանակ նա ինձ հայտնեց, որ Գոբլի ծրագիրը Ադրբեջանի համար եւս անընդունելի է: Դա ինձ մի փոքր զարմացրեց (դա կարող էր լինել նաեւ տիկ. Յունուսովայի անձնական կարծիքը), բայց ես նրան պատասխանեցի. «Եթե դա այդպես է, ապա փառք Ալլահին»: Այնպես որ, կրկնում եմ, այդ ծրագիրը չի կարող ընդունվել առանց հայ ժողովրդի համաձայնության եւ այդ ծրագրի հեղինակությունն ինձ եւ ակադեմիկոս Սախարովին վերագրելը ես դիտում եմ որպես չարամիտ եւ գիտակցված ապատեղեկատվություն»:

> «Գոբլի ծրագիրը չի կարող ընդունվել առանց հայ ժողովրդի համաձայնության եւ այդ ծրագրի հեղինակությունն ինձ եւ ակադեմիկոս Սախարովին վերագրելը դիտում եմ որպես չարամիտ եւ գիտակցված ապատեղեկատվություն»:

Այս հարցազրույցը անցկացվել է մինչեւ Ելցինի կողմից Ստարովոյտովային խորհրդականի պաշտոնից ազատելու հրամանագիրը:

Ադրբեջանի ղեկավարությունը ողջունում է հայ պատգամավորների առաջարկը

Երկու հանրապետությունների ղեկավարների ուղղակի բանակցությունների առաջարկով ՀՀ ԳԽ 56 պատգամավորների դիմումը միանշանակ չընդունվեց Ադրբեջանում, հայտնում է «Թուրան» գործակալությունը:

Միեւնույն ժամանակ, Ադրբեջանի ԳԽ մի շարք պատգամավորների կարծիքով, նման առաջարկությունը խիզախություն է պահանջում, որը չի կարելի չգնահատել: Դրանից բացի, առանց միջնորդների ուղղակի բանակցությունների գաղափարը խորթ չէ ադրբեջանական կողմին:

Այդ կապակցությամբ Ադրբեջանի նախագահի միջազգային հարցերով խորհրդական Վաֆա Գյուլիզադեն նշեց. *«Բանակցությունների հնարավորությունը կախված է ոչ այնքան դրանց նկատմամբ Ադրբեջանի ունեցած վերաբերմունքից, որքան նրանից, թե ո՞ւմ դիրքերը Հայաստանում ավելի ուժեղ կլինեն՝ ՀՀՇ-ինը, թե Դաշնակցությանը: Հայտնի է, որ «պատերազմ մինչեւ հաղթանակ» սկզբունքին դավանող Դաշնակցության դիրքերը Ղարաբաղում ավելի ամուր են, քան ՀՀՇ-ինը: Բանակցությունները կարող են սկսվել միայն այն դեպքում, երբ խաղաղության կողմնակիցներն ավելի ուժեղ գտնվեն: Իմ կողմից կարող եմ ասել, որ Ադրբեջանի ղեկավարությունը ողջունում է հայ պատգամավորների բանակցություններ սկսելու առաջարկը»:*

Բարի գալուստ

ՄԵՏՐՈ

Հայաստանի Գեղագիտական կենտրոնի «ՄԵՏՐՈ» թատրոնը բացում է իր առաջին թատերաշրջանը եւ հրավիրում է ձեզ դիտելու

Նոյեմբերի
12, 13, 14, 17, 18, 19, 25, 26, 27
Ա. ԱՂԱՍԱՐՅԱՆԻ
«Ուիլլի, Թիքի, Ջիգ եւ երեքն էլ մի աղջիկ»
(դրամա 2 գործողությամբ)
8, 10, 11, 15, 20, 21, 22, 24, 28, 29
Հ. ՄԱՐԳԱՐՅԱՆԻ (ԱՄՆ)
«Եւ երկինքեն երեք խնձոր ինկավ»
(ֆարս 2 գործողությամբ)
8, 15, 21, 22, 28, 29
Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ
«Տերն ու ծառան»
(մյուզիքլ երեխաների համար)
Ներկայացումները՝
Սպասում ենք ձեզ ամեն օր, բացի երկուշաբթի օրերից, ժամը 18:00-ին, հետեւյալ հասցեով Երեւան, Գ. Նժդեհի հրապարակ, մետրոյի տարածք: Հեռ. 42.27.42: Երեւանի մետրոն ձեզ արագ եւ անվճար տեղ կհասցնի: Տոմսերը կարող եք գնել թատրոնի տոմսարկղում:
Ոտքերդ խերով լինի:
Գեղարվեստական ղեկավար
ՎԻԳԵՆ ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ
Գլխավոր ռեժիսոր
ՆԻԿՈԼԱՅ ԾԱՏՈՒՐՅԱՆ

«Արամ Խաչատրյան» Մեծ Համերգասրահ

3-ՐԴ ՀԱՄԵՐԳԱՇՐՋԱՆ
4485-4486 Հայոց Թվական

Երեւանի սիմֆոնիկ նվագախումբ
Գեղարվեստական ղեկավար եւ գլխավոր դիրիժոր
ԼՈՐԻՍ ՃԳՆԱՎՈՐՅԱՆ
Համերգաշրջանի հովանավորն է Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միությունը
Նոր համերգաշար Հայաստանի եւ Սփյուռքի դիրիժորների մասնակցությամբ

15 նոյեմբեր
Անտոնին Դվորժակ
Սիմֆոնիա թիվ 9 («Նոր աշխարհից»)
Անտոնիո Մալյերի
Կրկնակի կոնցերտ ջութակի, հոբոյի եւ նվագախմբի համար (Գարեն Դուրգարյան, Սամվել Աբրահամյան)
(Էլմիրա Խեչիկյան-Ավերդովսկ)
Ֆերենց Լիստ
Սիմֆոնիկ պոեմ «Պրելյուդներ»
Դիրիժոր՝ Եվգենի Զաչարյան
Սկիզբը՝ ժամը 14-ին:
Տոմսերը վաճառվում են «Արամ Խաչատրյան» համերգասրահի տոմսարկղում, ամեն օր ժամը 11-18-ը:

Լուրեր

Աբխազիայում 1879 զոհ

Աբխազիայի առողջապահության նախարարության տվյալներով, զինված դիմակայության ընթացքում, օգոստոսի 14-ից նոյեմբերի 5-ը Աբխազիայի տարածքում զոհվել է 401 զինծառայող, ինչպես նաեւ տարբեր ազգությունների 1478 խաղաղ բնակիչ: Ինչպես Սուխումից հաղորդեց «Սնարք»-ի թղթակիցը, այդ տվյալներն ամբողջական չեն, քանի որ հիմնված են միայն Աբխազիայի բուժհիմնարկներից ստացված տեղեկությունների վրա:

Թերթին սպառնում են

Մոսխորհրդի պատգամավոր Յուրի Վորոբյովը քաղաքի դատախազ գենադի Պոնոմարյովին հղած նամակում մեղադրեց «Մոսկովսկի կոմսոմոլեց» թերթին «կավատության, անչափահասներին պոռնկություն քարոզելու, խուլիգանության եւ ավազակաբարոյի կազմակերպման» մեջ: Իր նամակում նա հայտարարեց, թե «Մոսկովսկի կոմսոմոլեց»-ը կարող է պոռնոգրաֆիկ հրատարակություն ճանաչվել: Պատգամավորը դիմել է իրավապահ մարմիններին, որպեսզի նրանք խմբագրության դեմ քրեական գործ հարուցեն օրենսգրքի 5 հոդվածներով:

Ռեսեկցիվ զինանոց

Խոշոր զինանոց է հայտնաբերվել Լատվիայի մասնավոր ռեսեկցիվների «Ալեքս» միության ղեկավար Ռ. Ալեքսանդրովի մոտ: Իրավապահ մարմինները կասկածում են, որ տասնյակ ատրճանակները, երեք հրացանը, հազար փամփուշտը նախատեսված են վաճառքի համար: Հարուցվել է քրեական գործ, քննարկվում է «Ալեքս»-ի նախագահի ձերբակալման հարցը:

Դիվանագետը կաշառակե՞ր

Ռուսաստանի ԱԳՆ-ից «ԻՖ»-ին հայտնեցին, թե հոկտեմբերի 30-ին ձերբակալվել է կաշառակերության մեջ կասկածվող ԱԳՆ-ի հյուպատոսական ծառայության նախկին աշխատակից Այդին Քամրան-օղլի Հուսեյնովը: Վերջին երկու ամիսներին նա սովորել է ԱԳՆ-ի դիվանագիտական ակադեմիայում: Ռուսաստանի անվտանգության նախարարությունում կայացած բրիֆինգում նշվեց, թե Հուսեյնովը կասկածվել է արտասահմանյան անձնագրեր ձեւակերպելու մեջ:

Հիանալի օդանավակայան

Հոլանդական «Տեբոդին» ճարտարապետական-նախագծային ֆիրմայի փորձագետները, այցելելով Շաուլյայի մոտակայքում գտնվող ռազմական օդանավակայանը, նշեցին, թե այն լավագույններից մեկն է Եվրոպայում: Լիտվայի կառավարությունը հատուկ հանձնաժողով է ստեղծել օդանավակայանի գույքն ընդունելու համար:

Լուրերը՝ Interfax-ի, «Սնարք»-ի, «Նոյյան տապան»-ի եւ մեր թղթակիցների

Ելուզակները կողոպտում են հայերին

Անցյալ շաբաթավերջին սրվել էր իրավիճակը հայ-վրացական սահմանում: Նոյեմբերի 5-ին Հայաստանի ԱԳՆ-ն փակել է սահմանը վրացական Ջավախքի [illegible] շրջանում, իր տարածքում պահելով ավելի քան տասնյակ բեռնատար եւ մարդատար մեքենաներ վրացական համարանիշներով: Ինչպես բացատրեցին Հայաստանի ԱԳՆ-ում, վերջին երկու ամիսների ընթացքում Ջավախքի շրջանի տարածքում տեղի են ունեցել բազմաթիվ ելուզակային հարձակումներ Հայաստանի քաղաքացիների վրա: Հարձակվողները բռնագրավել են անձնական ավտոմեքենաները, դրամը եւ թանկարժեք գույքը: Հայաստանի ԱԳՆ-ն Վրաստանի ԱԳՆ-ից պահանջել է անհապաղ միջոցառումներ ձեռնարկել Հայաստանի քաղաքացիների ունեցվածքը վերադարձնելու համար:

Նոյեմբերի 6-ին ելուզակները գնդակոծել են Ջավախքի ուղեւորվող [illegible] ուղեւորների խումբը: Օգնության հասած Վրաստանի ՆԳՆ-ի հատուկ նշանակության ջոկատը ձերբակալել է ելուզակների, որոնցից ազատվել է Հայաստանի քաղաքացիներին պատկանող 20 ավտոմեքենա: Ժամանակավորապես միջադեպը հարթված է, սակայն չի բացառվում, որ երբ հատուկ նշանակության ջոկատը հեռանա շրջանից, ելուզակները նորից կակտիվանան:

REGION RHÔNE ALPES

Ֆրանսիական կազմակերպությունը հայտարարում է

Մրցույթ

Հրավիրվում են 25-35 տարեկան կանայք գործավարներ, ֆրանսերենի բարձրագույն կրթությամբ, որոնք ծանոթ են MACINTOSH համակարգչի աշխատանքին:
Մեզ կարող եք դիմել մինչեւ 12.11.1992թ.:
Հեռ. 56.64.84

PUBLISET

FRANCE - FORMATION

Ազգ

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ «Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ

Խմբագիր
ՀԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

Տնօրէն ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

52.16.35 գլխ. խմբ.
58.18.41 խմբագիր
56.28.63 տնօրէն

Apple® Macintosh® համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի